

© הלכות עבודה זרה - נוסח מדויק ביותר. מתוך משנה תורה - מהדורת המופת בכרך אחד עם מפתחות, בהוצאת מפעל משנה תורה, www.mishnetorah.com. מוקדש ללומדי הדף היומי בפורטל הדף היומי. 077-4167003.

הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים - הם מההלכות שעברו עריכה קשה ביותר בידי הצנזורה הנוצרית. השם הנפוץ "הלכות עבודת כוכבים ומזלות" שאינו נמצא בכתבי היד אפילו פעם אחת, מטרתו להפוך את ההלכות המתוארות לבלתי רלוונטיות כלפי הנוצרים. כך גם נוצר ביטוי חדש - "מומר", במקום "משומד", כאילו יהודי יכול להמיר את זהותו. וכך גם כל נמחק של ישו (במקור: ישוע, שם רשעים ירקב). הנוסח שלפניכם הוא הנוסח המדויק ביותר, לפי שעה, עד שיימצא הספר המקורי של הרמב"ם, והוא מבוסס על מהדורת כ"י תימן ועל כ"י אוקספורד שעלו חתם הרמב"ם "הוגה מספרי". עוד על המהדורה תוכלו לקרוא באתר הספר.

מפעל משנה תורה כמפעל מתנדבים שם לו למטרה להגיש שכל אחד ואחד יוכל להכיר את התורה שבעל פה כולה, באופן המקיף ביותר ובצורה המתומצתת והמסודרת למופת כפי שהביאה הרמב"ם לביטוי בספרו המופתי "משנה תורה". וכך יעמוד לפני הלומד בניין עקבי, תשתיתי, תמציתי, תורה שהוא זוכר וחי, תורה שהוא שואף למימושה השלם ולא רק לשאת ולתת בה, תורה מקיפה הנוגעת בכל פינות החיים ומשפעת על חייו ומעצבת את תובנותיו. מפעל משנה תורה לשחזור הנוסח עוסק גם בביאור משנה תורה, ועד כה יצאו לאור במסגרת זו ספרי המדע, אהבה, זמנים, משפטים ושופטים.

לומדים את הדף היומי מוצע בזאת לסכם כל לימוד במשנה תורה על פי ההפניות שב"עין משפט נר מצוה".
אנו מאחלים לכם הצלחה בלימודכם.

הַלְכוֹת עֲבוּדָה זָרָה וְחֻקוֹת הַגּוֹיִים

◀

יש בכללן אחת וחמשים מצוות, שתי מצוות עשה ותשע וארבעים מצוות לא תעשה, וזה הוא פְּרָטָן:
 (א) שלא לפנות אחר עבודה זרה. (ב) שלא לתור אחר הרהור הלב וראית העינים. (ג) שלא לגדף. (ד) שלא יעבד אותה כדרך עבודתה. (ה) שלא ישתתף לה. (ו) שלא לעשות פסל לעצמו. (ז) שלא לעשות פסל אפלו לאחרים. (ח) שלא לעשות צורות אפלו לנואי. (ט) שלא להדיח אחרים אחריה. (י) לשרף עיר הנדחת. (יא) שלא לבנותה. (יב) שלא להנות מכל ממונה. (יג) שלא להסית יחיד לעבדה. (יד) שלא לאהב המסית. (טו) שלא לעזב שנאתו. (יו) שלא להצילו. (יז) שלא ללמד עליו זכות. (יח) שלא ימנע מללמד עליו חובה. (יט) שלא להתנבא בשמה. (כ) שלא לשמע מן המתנבא בשמה. (כא) שלא להתנבא בשקר, ואפלו בשם יי. (כב) שלא לגור מהריגת נביא שקר. (כג) שלא לשבע בשם עבודה זרה. (כד) שלא לעשות אוב. (כה) שלא לעשות ידעוני. (כו) שלא להעביר למלך. (כז) שלא להקים מצבה. (כח) שלא להשתחוות על אבן משפית. (כט) שלא לטע אשנה. (ל) לאבד עבודה זרה וכל הנעשה בשבילה. (לא) שלא להנות בעבודה זרה ובכל משמשיה. (לב) שלא להנות בצפוני נעבד. (לג) שלא לזכר ברית לעובדי עבודה זרה. (לד) שלא לחן עליהן. (לה) שלא ישבו בארצנו. (לו) שלא להדמות במנהגותן ובמלבושן. (לז) שלא לנחש. (לח) שלא לקסם. (לט) שלא לעונן. (מ) שלא לחבר חבר. (מא) שלא לדרש אל המתים. (מב) שלא לשאל באוב. (מג) שלא לשאל בידעוני. (מד) שלא לכשף. (מה) שלא להקיף פאת ראש. (מו) שלא להשחית פאת זקן. (מז) שלא יעדה איש עדי אשה. (מח) שלא תעדה אשה עדי איש. (מט) שלא לכתב קעקע. (נ) שלא להתגודד. (נא) שלא לעשות קרחה על מת.

ובאור כל המצוות האלו בפרקים אלו.

פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

התפתחות ע"ז ודרך האמת

טעותם: אמרו: הואיל והאל ברא כוכבים אלו ונגלגלים אלו להנהיג את העולם ונתנם בפרום, וחלק להם פבור,

א בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדולה, ונבצרה עצת חכמי אותו הדור, ואנוש עצמו מן הטועים. וזו היתה

אברהם אבינו עליו השלום.

ג כיון שנגמל איתן זה, התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן, ולחשב ביום ובלילה, והיה תמה, היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג, ומי יסבב אותו, לפי שאי אפשר שישבב את עצמו. ולא היה לו לא מלמד ולא מודיע דבר, אלא משקע באור פשדים בין עובדי עבודה זרה הטפשים.

ואביו ואמו וכל העם עובדין עבודה זרה, והוא היה עובד עמהם, ולבו משוטט ומבין, עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מדעתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחר, והוא מנהיג הגלגל, והוא ברא הכל, ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו.

וידע שכל העם טועים, ודבר שגורם להם לטעות - זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם. וכן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו.

כיון שהכיר וידע, התחיל להשיב תשובות על בני אור פשדים ולערף דין עמהם, ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה. ושבב את הצלמים, והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבד אלא לאלוה העולם, ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסף, כדי שיפירוהו כל הכרואים הבאים. וראוי לאבד ולשבר כל הצורות, כדי שלא יטעו בהן כל העם כמו אלו שהם מדמים שאין שם אלוה אלא אלו.

כיון שגבר עליהם בראיותיו, בקש המלך להרגו; נעשה לו גס, ויצא לתרון, והתחיל לעמד ולקרוא בקול גדול לכל העם ולהודיעם שיש אלוה אחד לכל העולם, ולו ראוי לעבד. והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה, עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא, שנאמר: "ויקרא שם בשם יי אל עולם" (בראשית כ"א, ט).

וכיון שהיו העם מתקבצין לו ושואלין לו על דבריו - היה מודיע לכל אחד ואחד לפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורובבות, והם אנשי בית אברהם. ושתל בלבם העקר הגדול הזה, וחדר בו ספרים, והודיעו ליצחק בנו. וישב יצחק מלמד ומחזיר. ויצחק הודיעו ליצחק, ומנהו ללמד, וישב מלמד ומחזיר כל הגלויים אליו.

ויצקב אבינו למד בניו כלם, והכדיל לוי, ומנהו ראש, והושיבו בישיבה ללמד דרך יי ולשמר מצוות אברהם. וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממנה אחר ממנה, כדי שלא ישתפח הלמוד.

והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יצקב ובגלויים עליהם, ונעשית בעולם אמה שהיא יודעת את יי. עד שארכו הימים לישראל במצרים, וחרו ללמד מעשיהו ולעבד עבודה זרה כמותן, חוץ משבט לוי, שעמד במצות אבות.

והן שמשין המשמשין לפניו - ראויין הם לשבחם ולפארהם ולחלק להם כבוד. וזהו רצון האל ברוך הוא, לגדל ולכבד מי שגדלו וכבודו, כמו שהמלך רוצה לכבד עבדיו והעומדים לפניו, וזהו הוא כבודו שלמלך.

כיון שעלה דבר זה על לבם, התחילו לבנות לפוכבים היכלות, ולהקריב להן קרבנות, ולשבחם ולפארהם בדרךים, ולהשתחוות למולם, כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה. וזה היה עקר עבודה זרה.

וכך הם אומרים עובדיה היודעים עקרה; לא שהן אומרים שאין שם אלוה אלא פוכב זה. הוא שיקמיהו אומר: "מי לא יראף מלך הגוים כי הן יאתה, כי בכל חקמי הגוים ובכל מלכותם מאין כבוד. ובאחת יבצרו ויכסלו - מוסר הקלים עץ הוא" (ירמיה י"ג, ט). כלומר: הכל יודעים שאמתה הוא האל לבדך, אבל טעותם וכסילותם - שמדמים שנה ההכל רצונך הוא.

ב ואחר שארכו הימים, עמדו בבני האדם נביאי שקר, ואמרו שהאל צוה להם ואמר להם 'עבדו פוכב פלוני', או 'כל הכוכבים', ונהקריבו לו ונסכו לו כף וכן, ובנו לו היכל, ונעשו צורתו כדי להשתחוות לה כל העם, הנשים והקטנים ושאר עם הארץ. ומודיע להם צורה שבה מלבו, ואומר: זו היא צורת הכוכב הפלוני שהודיעוהו בגבואתו.

והתחילו על דרך זו לעשות צורות בהיכלות, ותחת האלנות, ובראשי ההרים, ועל הגבעות. ומתקבצין ומשתחוים להם, ואומרים לכל העם שזו הצורה מטיבה ומרעה, וראוי לעבדה ולרעה ממנה. והכומרין אומרים להם שבעבודה זו תרבו ותצליחו, ונעשו כף וכך, ואל תעשו כף וכך.

והתחילו כוכבים אחרים לעמד ולומר שהפוכב עצמו או הגלגל עצמו או המלאך דבר עמהם ואמר להם 'עבדוני בכף וכך' והודיע להם דרך עבודתו, ונעשו כף, ואל תעשו כף. ופשט דבר זה בכל העולם - לעבד את הצורות בעבודות משנות זו מזו, ולהקריב להן ולהשתחוות.

וכיון שארכו הימים, נשתקע השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם, ולא הפירוהו. ונמצאו כל עם הארץ והנשים והקטנים אינם יודעים אלא הצורה שלעץ ואבן והיכל שלבנין שנתחנכו מקטנותם להשתחוות להן ולעבדן ולהשבע בשמן.

והחכמים שהיו בהם, כגון הכומרים וכיוצא בהן, מדמין שאין שם אלוה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורות האלו בגלגלם ולדמותן. אבל צור העולמים - לא היה שם מפירו ולא יודעו אלא יחידים בעולם, כגון תנוף ומתושלח ונח ושם ועבר. ועל דרך זו היה העולם מתגלגל והולך, עד שגולד עמודו שלעולם, שהוא

ומעולם לא עבד שבט לוי עבודה זרה.

ורבן שלכל הנביאים, ושלחו.
כיון שנתנבא משה רבנו, ובחר יי בישראל לנחלה -
הכתירן במצוות, והודיען דרך עבודתו, ומה יהיה משפט
עבודה זרה וכל הטועין אחריה.

פרק שני

מחשבות כפירה והמגדף

למטה, מה לפנים מה לאחור, ופעמים בנבואה: שמא
היא אמת שמא אינה, ופעמים בתורה: שמא היא מן
השמים שמא אינה. ואינו יודע המדות שידון בהן עד
שידע האמת על בריו, ונמצא יוצא לידי מינות.

על ענין זה הזהירה תורה, ונאמר בה: "ולא תתורו אחרי
לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם" (במדבר
10,17). כלומר: לא ימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה,
וידמה שמחשבתו משגת האמת. כך אמרו חכמים:
"אחרי לבבכם" - זו מינות; "ואחרי עיניכם" - זו זנות.
ולאו זה - אף על פי שהוא גורם לאדם לטרונו מן העולם
הבא, אין בו מלקות.

ד מצוות עבודה זרה - כנגד כל המצוות כולן היא,
שנאמר: "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות..." (שם
10,17), ומפי השמועה למדו שבעבודה זרה הכתוב מדבר.
הא למדת שכל המורה בעבודה זרה - כפר בכל התורה
כלה וכלל הנביאים וכל מה שנצטוו הנביאים מאדם
ועד סוף העולם, שנאמר: "מן היום אשר צוה יי והלאה
לדרתיכם" (שם 10,17); וכל הכופר בעבודה זרה - מורה בכל
התורה כלה, והיא עקר כל המצוות כולן.

ה ישראל שעבד עבודה זרה - תרי הוא כגוי לכל דבר,
ואינו בישראל שעבר על עברה שיש בה סקילה. ומשמד
לעבודה זרה - תרי הוא משמד לכל התורה כלה.

וכן המינים מישראל - אינן בישראל לדבר מן הדברים,
ואין מקבלים אותם בתשובה לעולם, שנאמר: "כל באיה
לא ישובון, ולא ישיגו ארחות חיים" (משלי ב,17). והמינים
הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות בדברים
שאמרנו, עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להקעים
בשאת בנפש ביד רמה, ואומרים שאין בזה עוון. ואסור
לספר עמקו ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: "ואל
תקרב אל פתח ביתה" (שם ה,17). ומחשבת מין - לעבודה
זרה.

ו כל המורה בעבודה זרה שהיא אמת, אף על פי שלא
עבדה - תרי זה מתרף ומגדף את השם הנכבד והנורא.
ואחד העובד עבודה זרה ואחד המגדף את השם,
שנאמר: "והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן
הגר, את יי הוא מגדף" (במדבר 10,17). לפיכך תולין עובד
עבודה זרה כמו שתולין את המגדף, ושיגהם נסקלין.

א עקר הצווי בעבודה זרה - שלא לעבד אחד מכל
הברואים: לא מלאך, ולא גלגל, ולא כוכב, ולא אחד
מארבע היסודות, ולא אחד מכל הנבראים מהם. ואף על
פי שהעובד יודע שיי הוא האלהים, והוא עובד הנברא
הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחלה - תרי זה
עובד עבודה זרה.

וענין זה - הוא שהזהירה תורה עליו ואמרה: "ופן תשא
עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת
הכוכבים... אשר חלק יי אלהיה אתם לכל העמים..."
(דברים 10,17). כלומר: שמא תשוט בעין לבך, ותראה שאלו
הן המנהיגים את העולם, והם שחלק יי אותם לכל
העולם להיותן חיים והזוים ונפסדים כמנהגו שלעולם,
ותאמר שראוי להשתחוות להן ולעבדן. ובענין זה צוה
ואמר: "השמרו לכם פן יפתה לבבכם" (שם יא,17), כלומר
שלא תטעו בהרהור הלב לעבד אלו, להיותן סרסור
ביניכם וביני הבורא.

ב ספרים רבים חברו עובדי עבודה זרה בעבודתה: היאך
עקר עבודתה, ומה משפטיה ומעשיה. צונו הקדוש בריו
הוא שלא לקרות באותן הספרים כלל, ולא נהיה בה
ולא בדבר מדברייה. ואפלו להסתכל בדמות הצורה
אסור, שנאמר: "אל תפנו אל האילים" (ויקרא 17,17). ובענין
זה נאמר: "ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו"
(דברים 12,17). שלא תשאל על דרך עבודתה היאך היא, ואף
על פי שאין אתה עובד, שדבר זה גורם לה הפנות
אחריה ולעשות כמו שהן עושין, שנאמר: "ואעשה כן
גם אני" (שם 10,17). וכל הלאוין האלו בענין אחד הן, והוא
שלא יפנה אחר עבודה זרה. וכל הנפנה אחריה בדרך
שהוא עושה בו מעשה - תרי זה לוקה.

ולא עבודה זרה בלבד הוא שאסור להפנות אחריה
במחשבה, אלא כל מחשבה שגורמת לו לאדם לעקר
עקר מעקרי התורה - מזוהרים אנו שלא להעלותה על
לבנו, ולא נסית דעתנו לכך ונחשב ונמשך אחר הרהורי
הלב, מפני שדעתו שלאדם קצרה, ולא כל הדעות יכולות
להשיג האמת על בריו; ואם ימשך כל אדם אחר
מחשבות לבו - נמצא מתריב את העולם לפי קצרו דעתו.

כיצד? פעמים יתור אחר עבודה זרה, ופעמים יחשב
ביחוד הבורא: שמא הוא שמא אינו, מה למעלה מה

ואחד מהן לומר 'כזה שמעתי'.

ט מגדף שחזר בו בתוך כדי דבור - אינו פלוס; אלא כיון שגדף בעדים - נסקל. מי שגדף את השם בשם עבודה זרה - קנאין פוגעין בו והורגין אותו; ואם לא הרגוהו קנאים, ויבא לבית דין - אינו נסקל, עד שיברר בשם מן השמות המיוחדים.

י כל השומע ברפת השם - חייב לקרע, ואפלו על ברפת הפנוי חייב לקרע; והוא שישמענה מישראל, ואחד השומע או השומע מן השומע. אבל השומע מן הגוי - אינו חייב לקרע. ולא קרעו אלקים ושכנא אלא מפני שרבושקה משמד היתה.

כל העדים והדנינים סומכים את ידיהם אחד אחד על ראש המגדף, ואומרים לו 'דמך בראשך, שאמה גרמת לך'. ואין בכל הרוגי בית דין מי שסומכים עליו אלא מגדף בלבד, שנאמר: 'וסמכו כל השמעים את ידיהם על ראשו' (ויקרא כד, ט).

ומפני זה פללתי דין המגדף בהלכות עבודה זרה - ששינהו כפרין בעקר הן. ואלו הן דיני המגדף: אין המגדף חייב סקילה עד שיפרש את השם המיוחד שלארבע אותיות, שהוא אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, ויברר אותו בשם מן השמות שאינם נחקין, שנאמר: "ונקב שם יי מות יומת" (ויקרא כד, טו) - על השם המיוחד חייב סקילה, ועל שאר הפנויים באזהרה; ויש מי שפרש שאינו חייב אלא על שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ואני אומר ששל שניהם הוא נסקל.

כ אזהרה שלמגדף מנין? שנאמר: "אלהים לא תקלל" (שמות כב, כו). בכל יום ויום דנין את העדים בכנוי, יכה יוסי את יוסי. נגמר הדין - מוציאין את כל האדם לחוץ, ושואלים את הגדול שבמידים, ואומרים לו 'אמר מה ששמעת בפרוש', והוא אומר. והדנינים עומדים על רגליהם, וקורעין, ולא מאחזין. והעד השני אומר 'אף אני כמותו שמעתי'. ואם היו עדים רבים - צריך כל אחד

פרק שלישי

אופני ע"ז ועשיית צורות

בזביחה, אף כל עבודה שהיא מיוחדת לשם, אם עבד בה לאל אחר, בין שהיתה דרך עבודתה בכף בין שאינה בכף - חייב עליה. לכך נאמר: "לא תשתתנה לאל אחר" (שם טז, טז) - לחייב על השתתנה אפלו אין דרך עבודתו בכף. והוא הדין למקטר ומנסף. וזורק ומנסף - אחד הוא.

ד ספת לה צואה או שנסף לה עביט שלמימי רגלים - חייב. שחט לה חגב - פטור, אלא אם כן היתה עבודתה בכף. וכן אם שחט לה בהמה מחסרת אבר - פטור, אלא אם כן היתה דרך עבודתה בכף.

עבודה זרה שעובדין אותה במקל: שבר מקל בפניה - חייב, ונאסרת; זרק מקל בפניה - חייב, ואינה נאסרת, שאין זריקת המקל כעין זריקת הדם, שהרי המקל כמות שהוא, והדם מתפזר.

המקבל עליו אחד מקל מיני עבודה זרה באלוה - חייב סקילה; אפלו הגביה לבנה ואמר לה 'אלי אמה', וכל פיצא בדבור זה - חייב; ואפלו חזר בו בתוך כדי דבור ואמר 'אין זה אלי' - אין חזירתו פלוס, אלא נסקל.

ה העובד עבודה זרה כדרכה, ואפלו עשה דרך בזיון - חייב. כיצד? הפוער עצמו לפעור כדי לבזותו או זרק אבן למרקוליס כדי לבזותו - הואיל ועבודתו בכף, חייב, ומביא קרבן על שגנתו.

ו העובד עבודה זרה מאהבה, כגון שחשק בצורה זו מפני מלאכתה שהיתה נאה ביותר, או שעבדה מיאאתו לה שמא תרע לו, כמו שהן מדמים עובדיה שהיא מטיבה

א כל העובד עבודה זרה בראונו בודן - חייב פרת; ואם היו שם עדים והתראה - נסקל; ואם עבד בשגגה - מביא חטאת קבועה.

ב עבודות הרבה קבועו עובדי עבודה זרה לכל צלם וצלם ולכל צורה וצורה, ועבודת זה אינה כעבודת זה. כגון פעור, שעבודתו שיפער אדם עצמו לו; ומרקוליס, שעבודתו שיזרק לו אבנים או יסקל* מלפניו אבנים. והרבה עבודות כגון אלו תקנו לשאר צלמים.

לפיכך הפוער עצמו למרקוליס או שזרק אבן לפעור - פטור, עד שיפער אותו דרך עבודתו, שנאמר: "איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם, ואעשה כן גם אני" (דברים יב, טו). ומפני זה הענין צריכין בית דין לידע דרכי העבודות, שאין סקלין עובד עבודה זו עד שידעו שזו היא דרך עבודתה. **ג** ואזהרה שלעבודות אלו וכיוצא בהן, הוא שכתוב: "ולא תעבדום" (שמות כד, כג; כב, כג; דברים ה, ח).

במה דברים אמורים? בשאר עבודות חוץ ממשתתנה וזובח ומקטר ומנסף. אבל העובד באחת מארבע עבודות אלו לאחד מקל מיני עבודה זרה - חייב, ואף על פי שאין דרך עבודתו בכף. כיצד? הרי שנסף לפעור או שזבח למרקוליס - חייב, שנאמר: "זבח לאלהים יחרם" (שמות כב, ט).

זביחה בכלל עבודות היתה, ולמה יצאת? לומר לך: מה זביחה מיוחדת, שעובדין בה לשם, וחייב הזובח לאל אחר סקילה עליה, בין היתה דרך עבודתה בזביחה או אינה

.....
א' וסלק.

י אסור לעשות צורות לנואי ואף על פי שאינה עבודה זרה, שנגאמר: "לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב" (שמות כ"ט), כלומר צורות של כסף ושל זהב שהן לנואי, כדי שלא יטעו בהן הטועים וידמו שהם לעבודה זרה. ואין אסור לצור לנואי אלא צורת האדם בלבד.

לפיכך אין צרין לא בעץ ולא בסיד ולא באבן צורת האדם; והוא שתהא הצורה בולטת, כגון הציור והפיור שבטרקלין וכיוצא בהן. ואם צר - לוקה. אבל אם הייתה הצורה משקעת או צורה שלסמנין, כגון הצורות שעל גבי הלווחות והטבליות או צורות שרוקמין באריג - הרי אלו מותרות.

יא טבעת שיש עליה חותם שהוא צורת אדם: אם הייתה הצורה בולטת - אסור להניחה, ומתיר לחתם בה; ואם הייתה הצורה שוקעת - מתיר להניחה, ואסור לחתם בה, מפני שהחתם תעשה בו הצורה בולטת.

יב וכן אסור לצור דמוות חמה ולבנה, כוכבים ומזלות ומלאכים, שנגאמר: "לא תעשון אתי" (שם) - לא תעשון כדמוות שמשין המשמשין לפני במוס, ואפלו על הלווחות צורות הבהמות ושאר נפש חיה חוץ מן האדם, וצורות אילנות ודשאים וכיוצא בהן - מתיר לצור אותם, ואפלו הייתה הצורה בולטת.

ומרעה: אם קבלה עליו באלוה - חייב קקילה; ואם עבדה דרך עבודתה או באחת מארבע עבודות, מאהבה או מיראה - פטור.

המגפה עבודה זרה והמנשק לה, והמכבד והמריבין לפניה, והמרחיץ לה והסף, והמלביש והמנעיל, וכל כיוצא בדברי כבוד האלו - עובר בלא תעשה, שנגאמר: "ולא תעבדם" (שמות כ"ד, כ"ג, כ"ב, דברים ח"ה), ודברים אלו בכלל עבודה זרה; ואף על פי כן אינו לוקה על אחת מהן, לפי שאינן פרוש. ואם הייתה דרך עבודתה באחד מכל הדברים האלו, ועשהו לעבדה - חייב.

יג יושב לו קוץ ברגלו בפני עבודה זרה - לא ישח ויטלנו, מפני שנגארה כמשתחויה לה. נתפזרו לו מעות בפניה - לא ישח ויטלם, מפני שנגארה כמשתחויה לה, אלא יושב ואחר כך יטל. יד פרוצות המקלחות מים בפני עבודה זרה - לא יניח פיו על פיהן וישתה, מפני שנגארה כמנשק לעבודה זרה.

טו העושה עבודה זרה לעצמו - אף על פי שלא עשהו בידו ואף על פי שלא עבדה, לוקה, שנגאמר: "לא תעשה לך פסל וכל תמונה" (שמות כ"ג), וכן העושה עבודה זרה בידו לאחרים, אפלו עשה אותה לגוי - לוקה, שנגאמר: "ואלהי מסכה לא תעשו לכם" (ויקרא י"ט, ד). לפיכך העושה עבודה זרה בידו לעצמו - לוקה שמים.

פרק רביעי

עיר הנדחת

ג אין דנין דין עיר הנדחת אלא בית דין הגדול שלשבעים ואחד, שנגאמר: "והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך, את האיש או את האשה, וסקלתם באבנים ומתו" (שם י"ה, י"ז) - יחידים נהרגין בבית דין של כל שער ושער, ואין המרביין נהרגין אלא בבית דין הגדול.

ד אין אחת מערי מקלט נעשית עיר הנדחת, שנגאמר: "באחת עריך" (שם י"ג, י"ט), ולא ירושלם נעשית עיר הנדחת, לפי שלא נתחלקה לשבטים. ואין עושין עיר הנדחת בספר, כדי שלא יפנסו גויים ויחריבו את ארץ ישראל. ואין בית דין אחד עושה שלש עירות הנדחות זו בצד זו; אבל אם היו מרחקות - עושה.

ה אין עושין עיר הנדחת עד שידחוקה מדיחיה בלשון רבים, ויאמרו להן 'גלף ונעבד' או 'גלף ונזבח' או 'גלף ונקטר' או 'גלף וננסף' או 'גלף ונשתחוה' או 'גלף ונקבל באלוה', והם שומעים, ועבדו אותה דרך עבודתה או באחת מארבע עבודות או שקבלו אותה באלוה.

עיר הנדחת שלא נתקמו בה ובמדיחיה כל התנאים האלו - היאף עושים לה? מתרין ומעידין בכל אחד

א מדיחי עיר מישאל - הרי אלו נסקלין, אף על פי שלא עבדו עבודה זרה, אלא הדיחו את יושבי עירם עד שעבדו אותה. ואנשי העיר המדחין נהרגין בספי, והוא שעבדו עבודה זרה או שקבלוה עליהם באלוה. ואזנהרה למדיח מנין? תלמוד לומר: "לא ישמע על פיה" (שמות כ"ג).

ב אין העיר נעשית עיר הנדחת, עד שיהיו מדיחיה שנים או יתר על שנים, שנגאמר: "וצאו אנשים בני בליעל" (דברים י"ד), ויהיו מדיחיה מאותו שבט ומאותה העיר, שנגאמר: "מקרבך ודיחו את יושבי עירם" (שם), ועד שידחו רבה, ויהיו המדחין ממאה ועד רבו שלש שבט. אבל אם הדח רבו שלש שבט - דנין אותה כחידים, שנגאמר: "אנשי העיר" (שם י"ט, ו"ט; שם י"ב, י"ז), לא כפר קטן ולא כרף גדול. וכל פחות ממאה - כפר; ורבו שלש שבט - כרף גדול.

וכן אם הדיחיה נשים או קטנים, או שהדיחה יחיד, או שהדח מעוטה, או שהדחו מאליהן, או שהיו מדיחיה מחוצה לה - אין דנין בה דין עיר הנדחת, אלא הרי הן כחידים שעבדו עבודה זרה: סוקלין כל מי שעבד, וממונן ליורשיהן כשאר הרוגי בית דין.

ט שַׁיְרָה הַעוֹבְרֶת מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, אִם עָבְרָה בְּעִיר הַנְּדַחַת וְהִדְחָה עִמָּה: אִם שָׁהָת שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם - נִהְרָגִין בְּסִיף, וּמְמוֹנֵם אָבֵד; וְאִם לֹא - הֵן בְּסִקְלָה, וּמְמוֹנֵם לְיוֹרְשֵׁיהֶן.

י נְכִסֵּי אֲנָשֵׁי מְדִינָה אַחֶרֶת שֶׁהָיוּ מִפְּקָדִין בְּתוֹכָהּ - אֵף עַל פִּי שֶׁקָּבְלוּ עָלֵיהֶן אַחֲרֵיכֵן, אִין נִשְׂרָפִין, אֲלָא יַחֲזִירוּ לְבַעֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׁלְלָה" (שם), וְלֹא שִׁלַּל תְּכַרְתָּהּ. נְכִסֵּי הַרְשָׁעִים שֶׁהִדְחוּ שֶׁהָיוּ מִפְּקָדִין בְּמְדִינָה אַחֶרֶת: אִם נִקְבְּצוּ עִמָּה - נִשְׂרָפִין בְּכֻלָּהּ; וְאִם לֹא - אִין מֵאָבְדִין אוֹתָן, אֲלָא יִתְּנוּ לְיוֹרְשֵׁיהֶן.

יא בַּהֶמָּה, חֲצִיָּה שֶׁלְּעִיר הַנְּדַחַת וְחֲצִיָּה שֶׁלְּעִיר אַחֶרֶת, שֶׁהִיָּתָה בְּתוֹכָהּ - הָרִי זֶה אֶסוּרָה. וְעִסָּה שֶׁהִיא כֵּן - מִתְּרַת, לְפִי שֶׁאֲפָשֶׁר לְחַלֵּק הָעִסָּה. **יב** בַּהֶמָּה שֶׁלְּעִיר הַנְּדַחַת שֶׁנִּשְׁחַטָּה - אֶסוּרָה בְּהִנְאָה, כְּשׁוֹר הַנֶּסְקַל שֶׁנִּשְׁחַטָּה.

שֶׁעַר הָרֹאשׁ, בֵּין שְׁלֹשָׁנִים בֵּין שְׁלֹשִׁים שָׁבָה - מִתָּר בְּהִנְאָה. אָבֵל שֶׁלְּפָאָה נִכְרִית - הָרִי הוּא מְכַלָּל שִׁלְלָה, וְאֶסוּר. **יג** פְּרוֹת דְּקָלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ - מִתְּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "תִּקְבֹּץ [...] וְשִׂרְפָתָ" (שם) - מִי שֶׁאִינוּ מִחֲסָר אֲלָא קְבוּץ, יֵצְאוּ פְּרוֹת הַמְּחַבְּרִין, שֶׁהֵן מִחֲסָרִין תְּלִישָׁה וְקְבוּץ וְשִׂרְפָה. וְהוּא הַדִּין לְשַׁעַר הָרֹאשׁ, וְאִין צָרִיף לֹאמַר הַאֵילָנוֹת עֲצָמוֹן שֶׁהֵן מִתְּרוֹת, וְהָרִי הֵן שְׁלִיחֵיהֶן.

הַהֶקְדָּשׁוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ - קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יְמוֹתוֹ: "זִבְחַ רִשְׁעִים תוֹעֵבָה" (משלי כ, כב); קָדְשֵׁי בְּרַךְ הַבַּיִת יְפֹדוּ, וְאַחֶר כֶּף שׁוֹרְפִין אוֹתָן*, שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׁלְלָה" (דברים י"ג, י"ז), וְלֹא שִׁלַּל שְׁמִיִּם. **יד** הַבְּכוֹר וְהַמְּעַשֵּׂר שֶׁבְּתוֹכָהּ: תְּמִימִין - הָרִי הֵם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, וְיְמוֹתוֹ; וּבְעֲלֵי מוֹמִין - הָרִי הֵן בְּכֻלָּל "בְּהֶמְתָּה" (שם י"ג, י"ט), וְנִהְרָגִין.

הַתְּרוּמוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ: אִם הִגִּיעוּ לְיַד כֹּהֵן - יִרְקְבוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נְכִסֵּיוֹ; וְאִם יֵצְאוּ הֵן בְּיַד יִשְׂרָאֵל - יִתְּנוּ לְכֹהֵן שֶׁלְּמְדִינָה אַחֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נְכִסֵּי שְׁמִיִּם, וְיִקְדְּשֶׁן קֹדֶשֶׁת הַגּוֹף. **טו** מְעַשֵּׂר שְׁנִי, וְכֶסֶף מְעַשֵּׂר שְׁנִי, וְכַתְּבֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁבְּתוֹכָהּ - הָרִי אֵלּוּ יִגָּזוּ.

טז כָּל הָעוֹשֶׂה דִּין בְּעִיר הַנְּדַחַת - הָרִי זֶה כְּמַקְרִיב עוֹלָה כְּלִיל, שֶׁנֶּאֱמַר: "כְּלִיל לַיִי אֶלְהִיף" (שם י"ג, י"ז). וְלֹא עוֹד, אֲלָא שֶׁמְסַלֵּק חֶרוֹן אֵף מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "לְמַעַן יָשׁוּב יִי מִחֶרוֹן אַפּוֹ" (שם י"ג, י"ז); וּמִבִּיא עָלֵיהֶם בְּרַכָּה וְרַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּתֵּן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךְ וְהִרְבֶּךְ" (שם).

וְאֶחָד שֶׁעָבַד מִהֵן עֲבוּדָה זָרָה, וְסוֹקְלִין אוֹתָן כִּיחֲדִין, וּמְמוֹנֵן לְיוֹרְשֵׁיהֶן.

ו וְהִיאָף דִּין עִיר הַנְּדַחַת? בְּזִמְנֵי שֶׁתְּהֵא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת עִיר הַנְּדַחַת, בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שׁוֹלְחִין וְדוֹרְשִׁין וְחוֹקְרִין, עַד שֶׁיִּדְעוּ בְּרָאִיָּה בְּרוּרָה שֶׁהִדְחָה כָּל הָעִיר אוֹ רֵבָה, וְחֲזִירוּ לַעֲבוּדָה זָרָה.

אֶחָד כֶּף שׁוֹלְחִין לָהֶן שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים לְהַזְהִיר אוֹתָן וּלְהַחֲזִירָן. אִם חֲזִירוּ וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה - מוּטָב; וְאִם עָמְדוּ בְּאוֹתָן - בֵּית דִּין מְצוּיִן לְכָל יִשְׂרָאֵל לַעֲלוֹת עָלֵיהֶן לְצַבֵּא, וְהֵן צָרִין עָלֵיהֶן וְעוֹרְכִין עִמָּהֶם מִלְחָמָה עַד שֶׁתִּבְקַע הָעִיר.

כְּשֶׁתִּבְקַע - מִיָּד מְרַבֵּין לָהֶם בְּתֵי דִינֵין וְדִנֵּים אוֹתָן. כָּל מִי שֶׁבָּאוּ עָלָיו שְׁנֵי עֲדִים שֶׁעָבַד עֲבוּדָה זָרָה אַחֶר שֶׁהִתְרוּ בוֹ - מִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ: אִם נִמְצְאוּ כָּל הָעוֹבְדִים מְעוּטָה - סוֹקְלִין אוֹתָן, וְשֶׁאֵר הָעִיר נִצְּלָה; נִמְצְאוּ רֵבָה - מְעַלִּין אוֹתָן לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל וְגוֹמְרִין שָׁם דִּינָם, וְהוֹרְגִין כָּל אֵלּוּ שֶׁעָבְדוּ בְּסִיף. וּמִפְּנֵי אֵת כָּל נֶפֶשׁ אָדָם אֲשֶׁר בָּהּ לְפִי חֶרֶב, טָף וְנָשִׁים, אִם הִדְחָה כָּלָה; וְאִם נִמְצְאוּ הָעוֹבְדִים רֵבָה - מִכֵּים אֵת כָּל הַטָּף וְהַנָּשִׁים שֶׁלְּעוֹבְדִים לְפִי חֶרֶב.

וּבֵין שֶׁהִדְחָה כָּלָה בֵּין שֶׁהִדְחוּ רֵבָה - סוֹקְלִין אֵת מִדִּיחָיָהּ, וּמְקַבְּצִין כָּל שִׁלְלָה אֶל תּוֹף רְחוּבָה. אִין לָהּ רְחוּב - עוֹשִׁין לָהּ רְחוּב. הֵיָה רְחוּבָה חוּצָה לָהּ - בּוֹנִין חוֹמָה חוּץ מִמֶּנּוּ עַד שִׁיִּפְנֶס לְתוֹכָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶל תּוֹף רְחוּבָה" (שם י"ג, י"ז). וְהוֹרְגִין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר בָּהּ, וְשׁוֹרְפִין אֵת כָּל שִׁלְלָה עִם הַמְּדִינָה בְּאֵשׁ. וְשִׂרְפָתָהּ - מִצְוֹת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשִׂרְפָתָ כְּבָאשׁ אֵת הָעִיר וְאֵת כָּל שִׁלְלָה" (שם).

ז נְכִסֵּי הַצְּדִיקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְהֵם שֶׁאֵר יוֹשְׁבֵי הָעִיר שֶׁלֹּא הִדְחוּ עִם רֵבָה - נִשְׂרָפִין בְּכֻלָּל שִׁלְלָה; הוֹאִיל וְיָשׁוּבוּ שָׁם, מְמוֹנֵן אָבֵד. וְכָל הַנִּהְיָה מִמֶּנָּה בְּכָל שְׁהוּא - לֹקָה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יִדְבַק בְּיָדָךְ מְאוּמָה מִן הַחֲרָם" (שם ח' ו' ע"ב). וְעִיר הַנְּדַחַת שֶׁהוּזְמוּ עָדֶיהָ - כָּל הַמְּחַזִּיק בְּנִכְסֵיהָ, זָכָה, וּמִתָּר לְהַנּוֹת בוֹ, שֶׁהָרִי הוּזְמוּ. וְלָמָּה זָכָה בָּהּ? שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּבָר הִפְקִיר מְמוֹנוֹ מִשְׁעָה שֶׁנִּגְמַר דִּינָהּ.

וְאִינָה נְבִיט לְעוֹלָם, וְכָל הַבוֹנָה אוֹתָהּ לֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִבְנֶה עוֹד" (שם). וּמִתָּר לַעֲשׂוֹתָהּ גְּנוּת וּפְרִדְסִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִבְנֶה עוֹד" - לֹא תִבְנֶה מְדִינָה כְּמוֹת שֶׁהִיָּתָה.

פְּרָק חֲמִישִׁי

הַמְּסִית וּנְבִיא חֶשֶׁק

א אוֹ יַחֲדִידִים - מִיתָתוֹ בְּסִקְלָה. **ב** הַמְּסִית אֵת רַב אֲנָשֵׁי הָעִיר - הָרִי זֶה 'מְדִיח', וְאִינוּ נִקְרָא 'מְסִית'.

הֵיָה זֶה שֶׁהִדִּיחַ רַב הָעִיר נְבִיא - מִיתָתוֹ בְּסִקְלָה. וְהַנְּדָחִים - הָרִי הֵן כִּיחֲדִידִים, וְאִינָם כְּאֲנָשֵׁי עִיר הַנְּדַחַת.

א הַמְּסִית אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה - הָרִי זֶה נֶסְקַל, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָבַד הַמוּסָת וְלֹא הַמְּסִית עֲבוּדָה זָרָה, אֲלָא מִפְּנֵי שֶׁהוּרָהוּ לַעֲבֹד. בֵּין שֶׁהִיָּה הַמְּסִית הַדְּיוּט בֵּין שֶׁהִיָּה נְבִיא, בֵּין שֶׁהִיָּה הַמוּסָת יַחֲדִיד, אִישׁ אוֹ אִשָּׁה,

.....
י אִתְּוּ. קי: אִתְּוּ.

אחר או לשאר מיני עבודה זרה - אם קבל ממנו ואמר 'הין, גלף ונעבד', אף על פי שעדין לא עבד, שניהם נסקלין, המסית והמוסר, שנגאמר: "לא תאבה [...] ולא תשמע" (שם י"ט), הא שמע ואבה - חייב.

ו נביא המתנבא בשם עבודה זרה כיצד? זה האומר 'אמרה לי עבודה זרה פלונית' או 'כוכב פלוני', 'שמענה לעשות כף וכף' או 'שלא לעשות כף וכף'. אפלו כגון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור - אם התרו בו בפני שנים, הרי זה נחנק, שנגאמר: "ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא" (שם י"ח), ואז הרה שלו מכלל שנגאמר: "ושם אלהים אחרים לא תזכירו" (שמות כ"ג).

ז ואסור לערף דין ותשובה עם מתנבא בשם עבודה זרה, ואין שואלין ממנו אות ומופת, ואם עשה מעצמו - אין משגיחין עליו ואין מהרהרין בו. וכל המחשב באותות שלו שמה אמת הן - עבר בלא תעשה, שנגאמר: "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא" (דברים י"ד).

ח וכן נביא השקר - מיתתו בחנק, אף על פי שנתנבא בשם יי, ולא הוסיף ולא גרע, שנגאמר: "אף הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי, את אשר לא צויתיו לדבר, ואשר ידבר בשם אלהים אחרים - ומת הנביא ההוא" (שם י"ח).

ט אהד המתנבא מה שלא שמע במראה הנבואה, או מי ששמע דברי נביא חברו, ואמר שדבר זה לו נאמר, והוא נתנבא בו - הרי זה נביא שקר, ומיתתו בחנק.

י כל המונע עצמו מהריגת נביא שקר מפני מעלתו, שהרי הוא הולך בדרכי הנבואה - הרי זה עובר בלא תעשה, שנגאמר: "בדודן דברו הנביא, לא תגור ממנו" (שם י"ח). וכן המונע עצמו מללמד עליו חובה או הפחד וירא מדבריו - הרי הוא בכלל "לא תגור ממנו". ואין דיני נביא השקר אלא בבית דין שלשבעים ואחד.

יא הנודר בשם עבודה זרה, והנשבע בה - לוקה, שנגאמר: "ושם אלהים אחרים לא תזכירו" (שמות כ"ג). אהד הנשבע בה לעצמו ואהד הנשבע בה לגוי. ואסור להשביע לגוי ביראתו, ואפלו להזכיר שם עבודה זרה שלא דרך שבועה אסור, שנגאמר: "לא תזכירו". יא לא יאמר אדם לחברו 'שמר לי בצד עבודה זרה פלונית' וכיוצא בזה. וכל עבודה זרה הפתובה בכתבי הקדש - מתר להזכיר שמה, כגון פעור (במדבר כ"ג ועוד) וכל (ישעיה מ"א) ונבו (שם) ונד (שם ס"ה) וכיוצא בהן. ואסור לגרם לאחרים שיזירו ושיקומו בשם עבודה זרה. ואינו לוקה אלא הנודר בשמה והמקים בשמה, והוא הנשבע בשמה.

עד שיהיו המדיחים שנים. ואהד האומר 'אמרה לי עבודה זרה: עבדוהי'; או שאמר 'אמר לי הקדוש ברוך הוא: עבדו עבודה זרה' - הרי זה נביא שהדיח. ואם הדחו אחריו רב העיר - נסקל.

המסית שהסית, בין בלשון רבים בין בלשון יחיד - הרי זה נסקל. כיצד? האומר לחברו 'אעבד עבודה זרה', 'אלף ואעבד', 'גלף ונעבד' בעבודה פלונית שדרך אותה עבודה זרה להעבד בה; 'אזבח', 'אלף ואזבח', 'גלף ונזבח'; 'אקטר', 'אלף ואקטר', 'גלף ונקטר'; 'אנסף', 'אלף ואנסף', 'גלף וננסף'; 'אשפתנה', 'אלף ואשפתנה', 'גלף ונשפתנה' - הרי זה מסית.

הסית לשנים - הרי הן עדין, והן מביאין אותו לבית דין ומעדידין עליו שפך אמו להן, וסוקלין אותו. א ואין המסית צריך התראה. אמר לאחד - הוא אומר לו 'יש לי חברים רוצים בכך', ומערים עליו עד שישית בפני שנים, כדי להרגו. אם לא רצה המסית להסית לשנים - מצוה להקמין לו. כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמנין עליהן, חוץ מזה.

כיצד מכמנין לו? המוסר מביא שנים, ומעמידן במקום אפל כדי שיראו המסית וישמעו דבריו ולא יראה אותם. והוא אומר למסית 'אמר מה שאמרת לי ביחוד', והוא אומר לו. והמוסר משיבו 'היאך נניח את אלהינו שבשמים, וגלף ונעבד את העצים ואת האבנים?': אם חזר בו או ששקם - פטור; ואם אמר לו 'כך היא חוכתנו, וכך יפה לנו' - העומדים שם ברחוק מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו.

יד מצוה ביד המוסר להרגו, שנגאמר: "ידך תהיה בו בראשונה להמיתו" (דברים י"ט). ואסור למוסר לאהב את המסית, שנגאמר: "לא תאבה לו" (שם י"ט). ולפי שנגאמר בשונוא "עזב תעזב עמו" (שמות כ"ה), יכול אהה עוזב לזה? תלמוד לומר: "ולא תשמע אליו" (דברים י"ט). ולפי שנגאמר "לא תעמד על דם רעה" (ויקרא י"ט), יכול אי אהה עומד על דמו שלזה? תלמוד לומר: "[ו]לא תחוס עיניך" (דברים י"ט). ואסור למוסר ללמד עליו זכות, שנגאמר: "ולא תחמל" (שם). ואם ידע לו חובה - אינו רשאי לשתק ממנה, שנגאמר: "ולא תכסה עליו" (שם). ואזהרה להדיוט המסית מניין? שנגאמר: "וכל ישראל ישמעו ויראו[ו]", ולא יוספו לעשות" (שם י"ב).

ה המסית אחרים לעבדו, ואמר להם 'עבדוני': אם עבדו אותו - נסקל; ואם לא עבדוהו - אף על פי שקבלו ממנו ואמרו לו 'הין', אינו נסקל. אבל אם הסית לעבודת איש

פרק ששי

אוב וידעוני, מולך, מצבה ואבן משכית

היו שם עדים והתראה - נסקל; הנה שוגג - מביא חטאת

א העושה אוב או ידעוני ברצונו בודון - חייב פרת; ואם

אבותיו או שהעביר עצמו - פטור. העביר אחד מנורעו והוא יזון או שהיה סומא - פטור.

ו מצבה שאסרה תורה היא בגנן שהיה הכל מתקבצין אצלה, ואפלו לעבד את יי, שכן היה דרך עבודה זרה, שנאמר: "ולא תקים לך מצבה אשר שגא יי אלהיך" (דברים 17:16). וכל המקום מצבה - לוקה.

וכן אכן משפית האמונה בתורה - אף על פי שהוא משתנה עליה לשם, לוקה, שנאמר: "ואכן משפית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה" (ויקרא 17:28); מפני שכן היה דרך עבודה זרה, להניח אכן לפניה להשתחוות עליה, לפיכך אין עושין כן ליי. ואינו לוקה עד שיפישט ידיו ורגליו על האבן ונמצא פלו מוטל עליה, שזו היא השתחויה האמונה בתורה.

ז במה דברים אמורים? בשאר הארצות. אבל במקדש - מתר להשתחוות ליי על האבנים, שנאמר: "לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה" - בארצכם אין אתם משתחוים על האבנים, אבל אתם משתחוים על האבנים המפצלות שבמקדש.

ומפני זה נהגו כל ישראל להציע מחצלות בכתבי נסיות הרצופות באבנים, או מיני קש ותבן, להכדיל בין פניהם ובין האבנים. ואם לא מצא דבר מכדיל בינו ובין האבן - הולך למקום אחר ומשתחוה, או שוחה על צדו ומטה, כדי שלא יביק פניו באבן.

ח המשתחוה ליי על האבנים המפצלות בלא פשוט ידים ורגלים - אינו לוקה, אבל מפין אותו מפת מרדות. אבל לעבודה זרה: אחת השתחויה בפשוט ידים ורגלים או השתחויה בלא פשוט ידים ורגלים, משעה שיקבש פניו בקרקע לה - נסקל.

ט הנוטע אילן אצל המזבח או בכל העזרה, בין אילן סרק בין אילן מאכל - אף על פי שעשה אותו נואי למקדש יפיי לו, הרי זה לוקה, שנאמר: "לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יי אלהיך אשר תעשה לך" (דברים 17:23), מפני שזה היה דרך עבודה זרה: נוטעין אילנות בצד מזבח שלה, כדי שיתקבצו שם העם.

י ואסור לעשות אכסדראות שלעץ במקדש כדרך שעושין בחצרות, אף על פי שהוא בבגנן ואינו עץ נטוע, הרחקה יתרה, שנאמר: "כל עץ". אלא כל האכסדראות והסככות היוצאות מן הכתלים שהיו במקדש - שלאבן היו, לא שלעץ.

קבועה.

כיצד מעשה האוב? זה שהוא עומד ומקטיר קטרת ידועה, ואוחז שרביט שלחם בידו ומניפו, והוא מדבר בלאט בדברים ידועים אצלם, עד שישמע השואל כאלו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל בדברים מתחת הארץ בקול נמוך עד מאד, וכאלו אינו נכר לאן, אלא במחשבה מרגיש בו.

וכן הלוקח גלגלת המת ומקטיר לה ומנחש בה, עד שישמע כאלו קול יוצא מתחת שחיו, שפל עד מאד, ומשיבו. כל אלו מעשה אוב הן, והעושה אהד מהן - נסקל.

ב כיצד מעשה הידעוני? מניח עצם עוף ששמו 'ידוע' בפיו, ומקטיר קטרת, ועושה מעשיות אחרות עד שיפל כנכפה, וידבר בפיו דברים שעתידים להיות. וכל אלו מיני עבודה זרה הן. ואזהרה שלהן מנין? תלמוד לומר: "אל תפנו אל האבת ואל הידענים" (ויקרא 17:16).

ג הנותן מנורעו למלך ברצונו בדרך - חייב כרת; בשוגג - מביא חטאת קבועה. ואם עשה בהתראה ועדים - נסקל, שנאמר: "אשר יתן מנורעו למלך - מות יומת, עם הארץ ירגמהו באבן" (שם 17:16). ואזהרה שלו מנין? תלמוד לומר: "ומנורעף לא תתן להעביר למלך" (שם 17:16), ולחלן הוא אומר: "לא ימצא בה מעביר בנו ובתו באש" (דברים 17:16).

כיצד היו עושין? מדליק אש גדולה, ולוקח מקצת ורעו ומוסרו לפומרין עובדי האש, ואותן הפומרין נותנין הבן לאביו אחר שגמסר בידן להעבירו באש ברשותו, ואבי הבן הוא שמעביר בנו על האש ברשות הפומרין, ומעביר אותו ברגלו מצד לצד אחר בתוף השלהבת. לא שהוא שורפו למלך, כדרך ששורפין בגיהן ובגותיהן לעבודה זרה אחרת, אלא בהעברה בלבד היתה עבודת זה ששמו 'מלך'. לפיכך העושה עבודה זו לעבודה זרה אחרת חוץ ממלך - פטור.

ד אינו חייב כרת או סקילה עד שימסר למלך ויעבירו ברגלו באש דרך העברה. מסר ולא העביר, העביר ולא מסר, או שמסר והעביר שלא דרך העברה - פטור. ואינו חייב עד שימסר מקצת ורעו ויניח מקצתו, שנאמר: "כי מנורעו נתן למלך" (ויקרא 17:16) - מקצתו ולא כלו.

ה אהד זרע פשר ואהד זרע פסול, אהד בניו ובנותיו ואהד בגיהם ובגני בגיהם - על כל יוצאי ירכו הוא חייב, מפני שהן זרעו. אבל אם העביר אחיו או אחיותו או

אבינו ע"ז ואיסור הנאתה

פרק שביעי

המקמות... (דברים 17:23), ונאמר: "כי אם כה תעשו להם, מןבחתיהם תתצו..." (שם 17:23).

א מצות עשה היא לאבד עבודה זרה ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה, שנאמר: "אבד תאבדון את כל

ז צלמים הנמצאים משלכים בשוקים או בתוך הגרוטאות - הרי אלו מתרין, ואין צריך לומר שכרי צלמים. אכל המוצא יד עבודה זרה או רגלה או אבר מאברהם משלף - הרי זה אסור בהנאה; הואיל וידע בודאי שזה האבר מן הצורה הנעבדת - הרי היא באסורה, עד שיודע לו שבטלה הגויים.

ח המוצא פלים ועליהן צורת חמה ולבנה ודרקון: אם היו כלי כסף וזהב או בגדי שני, או שהיו תקוקים על הנזמים ועל הטבעות - הרי אלו אסורין; ועל שאר הפלים - מתרין, מפני שחזקתן לנואי. וכן שאר הצורות הנמצאות על כל הפלים - חזקתן לנואי, ומתרין.

ט עבודה זרה ומשמשיה וכל התקרבת שלה - אסורים בכל שהן. כיצד? עבודה זרה שנתערבה בצורות שלנואי, אפלו אחת בכמה אלפים - יוליף הכל לים המלח. וכן אם נתערב כוס שלעבודה זרה בכמה כוסות או חתיכה מן הבשר שנגנס לביתה בכמה חתיכות - יוליף הכל לים המלח. וכן עור לבוב שנתערב בכמה עורות - הכל אסור בהנאה.

עבר ומכר עבודה זרה, או אחד משמשיה, או תקרבת שלה - הרי הדמים אסורין בהנאה, ואסורין בכל שהן בעבודה זרה, שנאמר: "והיית חרם כמהו" (שם יב, ו) - כל שאתה מביא מעבודה זרה ומכל משמשיה ותקרבתה, הרי הוא כמוה.

י עבודה זרה או אשרה שנוספה - אפרה אסור בהנאה. ונחלת שלעבודה זרה אסורה, והשלהבת מתרת, מפני שאין בה ממש.

ספק עבודה זרה אסור, וספק ספקה מתר. כיצד? כוס שלעבודה זרה שנפל באוצר מלא כוסות - פלן אסורות, מפני שעבודה זרה וכל משמשיה אסורים בכל שהן. פרש כוס אחד מן התערבת ונפל לכוסות שניים - הרי אלו מתרין.

טבעת שלעבודה זרה שנתערבה במאה טבעות, ונפלו שתיים מהן לים הגדול - התרו הכל, שאני אומר: אותה הטבעת היתה בכלל השתיים שנפלו. נתערבה במאה ונחלקו, ארבעים למקום אחד וששים למקום אחר, ונפלו הארבעים פלן לטבעות אחרות - פלן מתרות, שאני אומר: אותה הטבעת האסורה, ברב היא. נפלו הששים לטבעות אחרות - פלן אסורות.

יא האשרה - בין שהיתה נעבדת בין שהיתה עבודה זרה מנחת תחמיה, אסור לישב בצל קומתה, ומתיר לישב בצל השריגים והעלים שלה. ואם יש לו דרך אחרת - אסור לו לעבר תחמיה. ואם אין שם דרך אחרת - עובר תחמיה כשהוא רץ.

יב אפרוחים שקננו בה ואינן צריכין לאמן - מתרין;

ובארץ ישראל מצוה לרדף אחריה עד שנאבד אותה מפל ארצנו, אבל בחוזה לארץ אין אנו מצוין לרדף אחריה, אלא כל מקום שנכבש אותו - נאבד כל עבודה זרה שבו, שנאמר: "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא" (שם יב, ו) - בארץ ישראל אתה מצוה לרדף אחריה, ואין אתה מצוה לרדף אחריה בחוזה לארץ.

ב עבודה זרה עצמה, ומשמשיה, ותקרבת שלה, וכל הנעשה בשבילה - אסור בהנאה, שנאמר: "ולא תביא תועבה אל ביתך" (שם יב, ו). וכל הנהנה באחד מכל אלו - לוקה שתיים: אחת משום "ולא תביא תועבה אל ביתך", ואחת משום "ולא ידבק בידך מאימה מן התרם" (שם יג, ח).

ג בהמה שהקריבוה לעבודה זרה - פלה אסורה; אפלו פרשה ועצמותיה וקרניה וטלפיה ועורה - הכל אסור בהנאה. לפיכך, אם הנה בעור סימן שיודע בו שזה העור תקרבת עבודה זרה הוא, כגון שהיו עושין, שקורעין קרע עגל כנגד הלב ומוציאין הלב - הרי כל אותן העורות שהן כף, אסורין בהנאה. וכן כל פיוצא בזה.

ד מה בין עבודה זרה שלגוי לעבודה זרה שלישראל? עבודה זרה שלנכרי - אסורה בהנאה מיד, שנאמר: "פסילי אלהיהם תשרפון באש" (שם יב, ו) - משפסלו נעשה לו אלוה; ושלישראל - אינה אסורה בהנאה עד שתעבד, שנאמר: "וישם בסתר" (שם יב, ו) - עד שיעשה לה דברים שבסתר, שהן עבודתה. ומשמשי עבודה זרה, בין שלגוי בין שלישראל - אינן אסורין עד שישתמשו בהן לעבודה זרה.

ה העושה עבודה זרה לאחרים - אף על פי שהוא לוקה, שכרו מתר; ואפלו עשה אותה לגוי, שהיא אסורה מיד, מפני שאינה נאסרת עד שתגמר, ומכוש האחרון שגומרה אין בו שוה פרוטה.

הלוקח גרוטאות מן הגויים ומצא בהן עבודה זרה: אם נתן מעות ולא משך - חזירם לגוי; וכן אם משך ולא נתן מעות - אף על פי שהמשיכה בגוי קונה, כמקח טעות הוא; משך ונתן מעות - יוליכה לים המלח. וכן גוי וגר שירשו את אביהן גוי - יכול הוא הגר לומר לגוי טל אתה עבודה זרה ואני מעות, 'אתה יין נסוף ואני פרות'. ואם משבאו לרשות הגר - אסור.

ו צורות שעשו אותן גויים לנואי - מתרין בהנאה; וצורות שעשו אותן לעבודה זרה - אסורין. כיצד? כל הצורות הנמצאות בכפרים - אסורים בהנאה, מפני שחזקתן שהן עשויות לעבודה זרה. והנמצאות במדינה: אם היו עומדין על פתח המדינה, והיה ביד הצורה צורת מקל או צפור או כדור או סף או עטרה וטבעת - חזקתו שהיא לעבודה זרה, ואסור בהנאה; ואם לאו - הרי היא בחזקת לנואי, ומתיר.

מִצְאָן דָּרָךְ בְּזִיּוֹן - הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין; וְאִם מִצְאָן דָּרָךְ קְבוֹד - הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרִין. כִּי־צַד? מִצָּא כִּסֵּי מַעוֹת תְּלוּי בְּצַנְאוֹרוֹ, כְּסוּת מְקַפְּלֵת וּמִנְחַת עַל רֹאשׁוֹ, כְּלִי כְּפוּי עַל רֹאשׁוֹ - הָרִי זֶה מִתֵּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּרָךְ בְּזִיּוֹן. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. מִצָּא בְּרֹאשׁוֹ דָּבָר שְׂכִיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב לְגַבִּי הַמְזַבֵּחַ - הָרִי זֶה אֲסוּר.

בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים? בְּזִמְנֵי שֶׁמִּצְאָן חוּץ לְמִקְוֹם עֲבוֹדָתוֹ. אֲכַל אִם מִצְאָם בְּפָנִים, בֵּין דָּרָךְ קְבוֹד בֵּין דָּרָךְ בְּזִיּוֹן, בֵּין דָּבָר הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ בֵּין דָּבָר שְׂאִינוֹ רְאוּי לְמִזְבֵּחַ - כָּל הַנִּמְצָא בְּפָנִים אֲסוּר, אֲפִלּוּ מִמֶּנּוּ וּמִלַּח. וּפְעוּר וּמְקוּלֵּיס - כָּל הַנִּמְצָא עִמָּהֶן, בֵּין בְּפָנִים בֵּין בַּחוּץ, אֲסוּר בְּהִנָּאָה. וְכֵן אֲבָנֵי מְרְקוּלֵּיס - כָּל אֲבָן הַנִּרְאִית שֶׁהִיא עִמּוֹ, אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה.

יז עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהִיא לֵה מְרַחֵץ אוֹ גִּנְהָ - נִהְיִין בְּהֵם שְׂלֵא בְּטוֹבָה, וְאִין נִהְיִין בְּהֵם בְּטוֹבָה. הִזְה לֵה וְלֹאֲרִים - נִהְיִין בְּהֵן אֲפִלּוּ בְּטוֹבַת הַכּוּמְרִין, וּבְלִבְדֵּי שְׂלֵא יִתֵּן שְׂכָר.

יח מְרַחֵץ שִׁישׁ בַּה עֲבוֹדָה זָרָה - מִתֵּר לְחֻחֵץ בַּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִעֲשִׂית שֵׁם לְנוּאֵי וְלֹא לְעֲבוֹדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֱלֹהֵיהֶם" (שם ו, כח; יב, ב-ג) - בְּזִמְנֵי שֶׁנִּוְהָגִין בַּה מְנַהֵג אֱלֹהוֹת, וְלֹא בְּזִמְנֵי שֶׁמְבִזִּין אוֹתָן, כְּגוֹן זֶה שֶׁהִיא עוֹמְדָת עַל הַבַּיִת וְהַכֵּל מִשְׁתַּיִנִּין בְּפָנֶיהָ. וְאִם הִיָּתָה דָּרָךְ עֲבוֹדָתָה בְּכַף - אֲסוּר לְכַנֵּס בּוֹ.

יט סִפִּין שֶׁלְעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁשָּׁחַט בַּה - הָרִי זֶה מִתֵּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל. וְאִם הִיָּתָה בְּהֵמָה מְסַכְּנָת - הָרִי זֶה אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְקַן, וְהָרִי זֶה הַתְּקוּן מִהִנָּחַת מִשְׁמָשִׁי עֲבוֹדָה זָרָה. וְכֵן אֲסוּר לְחַתֵּף בַּה בְּשָׂר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְקַן. וְאִם חִתְּפוּ דָּרָךְ הַפְּסֵד וְהִשְׁחַתָּה - מִתֵּר.

וְהַבִּיצִים וְהָאֶפְרוֹחִים שְׂצָרִיכִין לְאֵמֶן - אֲסוּרִין, שֶׁהָרִי הָאֲשֶׁרָה כְּמוֹ כְּסִיס לְהֵן. וְהֵקֵן עֲצָמוֹ שְׂבִרְאָשָׁה - מִתֵּר, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹף מְבִיא עֲצָיו מִמְּקוֹם אַחֵר.

יג נִטְל מִמְּנָה עֲצִים - אֲסוּרִים בְּהִנָּאָה. הַסִּיק בְּהֵן אֵת הַתְּנוּר - יוֹצֵן, וְאַחֵר כֶּף יִסִּיק בְּעֲצִים שֶׁלְהִתֵּר וְיֵאָפֶה בּוֹ. אָפֶה בּוֹ אֵת הַפֶּת וְלֹא צָנָנוּ - הַפֶּת אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה. נִחְצָרָה בְּאֶחָרוֹת - יוֹלִיף דְּמֵי אוֹתָהּ הַפֶּת לְיָם הַמְּלַח, כְּדֵי שְׂלֵא יִהְיֶה בַּה, וְשֶׁאֵר הַכְּכָרוֹת מִתְרוֹת.

יד נִטְל מִמְּנָה כְּכָד וְאָרְג בּוֹ אֵת הַכְּגָד - אֲסוּר בְּהִנָּאָה. נִחְצָרָה בְּכְגָדִים אַחֵרִים - יוֹלִיף דְּמֵי אוֹתוֹ הַכְּגָד לְיָם הַמְּלַח, וְשֶׁאֵר הַכְּגָדִים מִתְרִין.

ומִתֵּר לְשַׁע תַּחְתִּיָּה יְרֻקוֹת, בֵּין בִּימוֹת הַחֲמָה שֶׁהֵן צָרִיכִין לְצַל, בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁצֶל הָאֲשֶׁרָה שֶׁהוּא אֲסוּר, עִם הַקְּרָקַע שְׂאִינָה נֹאֲסָרָת, גּוֹרְמִין לִירְקוֹת אֵלּוּ לְצַמֵּחַ, וְכָל שְׂדֵבָר אֲסוּר וְדָבָר מִתֵּר גּוֹרְמִין לוֹ - הָרִי זֶה מִתֵּר בְּכָל מְקוֹם.

לפִּיכֶף, שְׂדֵה שְׂזָבְלָה בְּזָבְל עֲבוֹדָה זָרָה - מִתֵּר לְזַרַע אוֹתָהּ; וּפְרָה שֶׁשָּׁטְמָה בְּכַרְשִׁינֵי עֲבוֹדָה זָרָה - תֹּאכֵל. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טו בְּשָׂר אוֹ יֵין אוֹ פְרוֹת שֶׁהִכְנִינוּם לְהַקְרִיבָם לְעֲבוֹדָה זָרָה - לֹא נֹאֲסָרוּ בְּהִנָּאָה, אִף עַל פִּי שֶׁהִכְנִיסוּ אוֹתָן לְבֵית עֲבוֹדָה זָרָה, עַד שֶׁיִּקְרִיבוּם לְפָנֶיהָ. הַקְרִיבוּם לְפָנֵי עֲבוֹדָה זָרָה - נִעֲשׂוּ תַקְרָבָת; וְאִף עַל פִּי שֶׁחִזְרוּ וְהוֹצִיאוּם - הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרִין לְעוֹלָם. וְכָל הַנִּמְצָא בְּבֵית עֲבוֹדָה זָרָה, אֲפִלּוּ מִיָּם וּמִלָּח, אֲסוּר בְּהִנָּאָה מִן הַתּוֹרָה, וְהָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא - לוֹקֵה.

טז הַמוֹצֵא כְּסוּת וְכֵלִים וּמַעוֹת בְּרֹאשׁ עֲבוֹדָה זָרָה: אִם

פֶּרֶק שְׂמִינִי

החלת עיזו וביטולה

בְּהֵמַת חִבְרוּ לְעֲבוֹדָה זָרָה אוֹ הִחְלִיפָה - לֹא נֹאֲסָרָה, שְׂאִין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שְׂאִינוֹ שְׂלוֹ.

הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְקָרְקַע עוֹלָם - לֹא אֲסָרָה. חֶפֶר בַּה בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה - אֲסָרָה. בַּ מַּיִם שֶׁעֲקָרָן הַגֵּל, וְהִשְׁתַּחֲוֶה לְהֵן - לֹא אֲסָרָן. נִטְלָן בִּידוֹ וְהִשְׁתַּחֲוֶה לְהֵן - אֲסָרָן. אֲבָנֵי הַר שֶׁנִּדְלְדְלוּ וְעֲבָדוּן בְּמִקְוֵם - מִתְרוֹת, שֶׁהָרִי אִין בְּהֵן תְּפוּסַת יַד אָדָם.

ג יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּקַף לְבָנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהּ, וְלֹא הִשְׁתַּחֲוֶה, וְכֹא גוֹי וְהִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ - אֲסָרָה בְּהִנָּאָה, שֶׁזָּקַפְתָּהּ מִעֲשֵׂהָ. וְכֵן אִם זָקַף בִּיצָה, וְכֹא גוֹי וְהִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ - אֲסָרָה. חֲתוּף דְּלַעַת וְכִיּוֹצֵא בַּה וְהִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ - אֲסָרָה. הַשְׁתַּחֲוֶה לְחֻצֵי הַדְּלַעַת וְחֻצֵי הָאֲחֵר מִעֲרָה בּוֹ - הָרִי זֶה אֲסוּר מִסְּפָק, שֶׁמָּא זֶה הַחֻצֵי כְּמוֹ יָד לְחֻצֵי הַנֶּעֱבָד.

אֵילָן שֶׁנִּטְעוּ מִתַּחֲלָה שֶׁיְהִי נֶעֱבָד - אֲסוּר בְּהִנָּאָה, וְזוֹ הִיא

א כָּל שְׂאִין בּוֹ תְּפוּסַת יַד אָדָם, וְלֹא עֲשֵׂהוּ - אִם נֶעֱבַד, הָרִי זֶה מִתֵּר בְּהִנָּאָה. לְפִיכֶף, הַגּוֹיִים הַעוֹבְדִים אֵת הַהָרִים וְאֵת הַגְּבָעוֹת, וְאֵת הָאֵילָנוֹת הַנְּטוּעִין מִתַּחֲלָתָן לְפְרוֹת, וְאֵת הַמַּעֲצִינּוֹת הַנוֹבְעִין לְרִבִּים, וְאֵת הַבְּהֵמָה - הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין בְּהִנָּאָה, וּמִתֵּר לְאָכֵל אוֹתָן הַפְּרוֹת שֶׁנֶּעֱבְדוּ בְּמִקְוֹם גְּדִילְתָן וְאוֹתָהּ הַבְּהֵמָה. וְאִין צָרִיף לומר בְּהֵמָה שֶׁהִקְצַת לְעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהִיא מִתְרַת בְּאֲכִילָה; בֵּין שֶׁהִקְצִיָּה לְעַבְדָּה בֵּין שֶׁהִקְצִיָּה לְהַקְרִיבָה - הָרִי זֶה מִתְרַת.

בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים שְׂאִין הַבְּהֵמָה נֹאֲסָרָת? בְּשֵׁלֵא עֲשֵׂה בַּה מִעֲשֵׂה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה. אֲכַל אִם עֲשֵׂה בַּה מִעֲשֵׂה כָּל שֶׁהוּא - אֲסָרָה. כִּי־צַד? כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַט בַּה סִּמֵּן לְעֲבוֹדָה זָרָה. עֲשֵׂה אוֹתָהּ חִלִּיפִין לְעֲבוֹדָה זָרָה - אֲסוּרָה, וְכֵן חִלִּיפֵי חִלִּיפִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּעֲשִׂית כְּדֵמֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים? בְּבְהֵמַת עֲצָמוֹ. אֲכַל אִם שָׁחַט

תשׁרפון באשׁ (שם) - בשבאו לנדינו והן נוהגין בהם אלהות; אבל אם בטלים - הרי אלו מתרין.

ט עבודה זרה שלישראל אינה בטלה לעולם. אפלו היה לגוי בה שתפות - אין בטולו מועיל כלום, אלא אסורה בהנאה לעולם, וטעונה גניזה. וכן עבודה זרה שלגוי שבאת ליד ישראל, ואחר כך בטלה הגוי - אין בטולו מועיל כלום, אלא אסורה בהנאה לעולם. ואין ישראל מבטל עבודה זרה ואפלו ברשות הגוי.

גוי קטן או שוטה - אינו מבטל עבודה זרה. וגוי שבטל עבודה זרה, בין שלו בין שלגויים אחרים בעל כרחו - אף על פי שאנסו ישראל על כך, הרי זו בטלה, ובלבד שיהא הגוי המבטל עובד עבודה זרה. אבל מי שאינו עובד - אין בטולו בטול.

המבטל עבודה זרה - בטל משמשיה; בטל משמשיה - משמשיה מתרין, והיא אסורה בהנאה כמו שהיתה, עד שיבטלה. ותקרכת עבודה זרה - אינה בטלה לעולם.

י כיצד מבטלה? קטע ראש אונה, ראש חטמה, ראש אצבעה, פחסה בפניה אף על פי שלא חסרה, או שמכרה לצורך ישראל - הרי זו בטלה. אבל אם משכנה, או מכרה לגוי, או לישראל שאינו צורך, או שנפלה עליה מפלת ולא פנה, גנבה לסטים ולא תבעה, רקק בפניה, השתין בפניה, גררה, ורק בה את הצואה - הרי זו אינה בטלה.

יא עבודה זרה שהניחיה עובדיה; בשעת שלום - מתרת בהנאה, שהרי בטלוי; בשעת מלחמה - אסורה, מפני שלא הניחיה אלא מפני המלחמה.

עבודה זרה שגשברה מאליה - שבירה אסורים בהנאה עד שיבטלוי. לפיכך, המוצא שבירי עבודה זרה - הרי אלו אסורין בהנאה, שמא לא בטלוי הגויים. ואם היתה שלפרקים, והדיוט יכול להחזירה - צריך לבטל כל פרק ופרק מפרקיה. ואם אינו יכול להחזירה - כיון שבטל אבר אחד ממנה, בטלו כל השברים.

יב מזבח עבודה זרה שנפגם - עדין הוא אסור בהנאה, עד שינתחן רבו ביד הגויים. ובימוס שנפגם - מתר. אי זה הוא בימוס ואי זה הוא מזבח? בימוס - אבן אחת; מזבח - אבנים הרבה. וכיצד מבטלין אבני מרקוליס? כיון שבנה בהן בנן או חפה בהן את הדרכים וכיוצא באלו - הרי הן מתרות בהנאה.

כיצד מבטלין את האשרה? קרסם ממנה עלה, וזר ממנה יונק, נטל ממנה מקל או שרביט, או ששפיה שלא לצרכה - הרי זו בטלה. שפיה לצרכה - היא אסורה ושפיה מתרין. ואם היתה שלישראל, בין לצרכה בין לצרכו, בין היא ובין שפיה - אסורין לעולם, שעבודה זרה שלישראל אין לה בטול לעולם.

אשרה' האמונה בתורה (דברים טו, כא). הנה אילן נטוע וגדעו ופסלו לשם עבודה זרה - אפלו הכריף והרכיב בגופו שלאילן והוציא שריגים, כורת את שריגים, והם אסורים בהנאה, ושאר האילן מתר. וכן משתתה לאילן - אף על פי שלא נאסר גופו, כל השריגים והעלים והולבין והפרות שיוציא כל זמן שהוא נעבד, הרי אלו אסורין בהנאה.

אילן שהיו הגויים משמרין את פרותיו ואומרים שהם מוכנים לעשות מהן שכר לבית עבודה זרה פלוגנית, ועושים מהן שכר ושותין אותו ביום אידם - הרי זה האילן אסור בהנאה, מפני שסתמו שהוא אשרה, ולפיכך עושין בפרותיו כך, שזו היא חקה שלאשרה.

ד אילן שמצמידין תחתיו עבודה זרה: כל זמן שהיא תחתיו - אסור בהנאה; נטלה מתחתיו עבודה זרה - הרי זה מתר, מפני שאין האילן עצמו הוא הנעבד.

בית שבנה אותו הגוי מתחלה שיהיה הפית עצמו נעבד, וכן משתתה לבית בנוי - הרי זה אסור בהנאה. הנה בנוי, וסידו וכירו לשם עבודה זרה עד שנתחדש - נוטל מה שחדש, והחדוש אסור בהנאה, מפני שעשהו לעבדו, ושאר הפית מתר. הכניס עבודה זרה לתוך הפית: כל זמן שהיא שם - הפית אסור בהנאה; הוציאה - התר הפית.

וכן אבן שחצבה מתחלה לעבדה - אסורה בהנאה. היתה חצובה, וצירה וכירה שחצבה - אפלו ציר וכיר בגוף האבן, ואין צריך לומר אם סיד עליה, נוטל מה שחדש, והוא אסור בהנאה, הואיל ונעשה שיעבד, ושאר האבן מתר. ה אבן שהצמיד עליה עבודה זרה - הרי זו אסורה כל זמן שהיא עליה; סלק עבודה זרה - האבן מתרת.

מי שהיה ביתו סמוך לבית עבודה זרה, ונפל - אסור לבנותו. כיצד הוא עושה? כונס לתוך שלו ובונה, ואותו הרוח ממלאהו קוצים או צואה, כדי שלא ירחיב בבית עבודה זרה. הנה הפתל שלו ושלעבודה זרה - ידון מחצה למחצה: מחצה שלו מתר בהנאה, ושלעבודה זרה אסור. אבניו ועציו ועפרו - הכל אסור בהנאה.

ו כיצד מאבד עבודה זרה ושאר דברים שהן אסורים בגללה, כגון משמשיה ותקרכת שלה? שוחק וזורה לרוח או שורף ומטיל לים המלח.

ז דבר שאין בו תפוסת יד אדם שנעבד, כגון הרים ובהמה ואילן - אף על פי שהנעבד עצמו מתר בהנאה, צפוניו אסורין בהנאה, והנהגה בכל שהוא מהן לוקה, שנאמר: "לא תחמד כסף וזהב עליהם" (שם ו, ח), וכל צפוני עבודה זרה הרי הן בכלל משמשיה.

ח עבודה זרה שלגויים שבטלה גויים קדם שתבוא ליד ישראל - הרי זו מתרת בהנאה, שנאמר: "פסילי אלהיהם

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

משא ומתן עם עובדי עיז

לו, אלא אם כן פסלו מלהקריבו לעבודה זרה, לפי שאין מקריבין חסר לעבודה זרה.

ז היו מערכים דברים המיוחדים עם דברים שאינם מיוחדים, כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחרה - מוכר הכל סתם, ואין חוששין שמה ילקט הזכה לבדה לעבודה זרה. וכן כל פיוצא בזה.

ח כשם שאין מוכרין לגויים דברים שמחזיקין בהן ידיהן לעבודה זרה, כך אין מוכרין להם דבר שיש בו נזק לרבים, כגון דבנים ואריות וכלי זין וכבלים ושלשליזות, ואין משחזין להם את הזין. וכל שאסור למכרו לגוי - אסור למכרו לישראל החשוד למכרו לגוי. וכן אסור למכרו כלי נזק ללסטים ישראל.

ט היו ישראל שוכנים ביני הגויים, ונכרתו להם ברית - מתר להם למכרו כלי זין לעבדי המלך וגינסותיו, מפני שעושים בהם מלחמה עם צרי המדינה להצילה, ונמצאו מגנים עלינו. שחרי אנו שרויין בתוכם.

עיר שיש בה עבודה זרה - מתר להלף חוצה לה, ואסור להפגס לתוכה. הנה חוצה לה עבודה זרה - מתר להלף בתוכה. * המהלף ממקום למקום - אסור לו לעבר בעיר שיש בה עבודה זרה. במה דברים אמורים? בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום. אבל אם יש שם דרך אחרת, ונקרה והלף בזה - מתר. יא ואסור לבנות עם הגויים פסה שמעמידים בה עבודה זרה; ואם עבר ונבנה - שכרו מתר. אבל בונה הוא לכתחלה הסרקלין או החצר שיש בה אותה הפסה.

יב עיר שיש בה עבודה זרה והיו בה חגיגות מעטרות ושאינן מעטרות: המעטרות - אסור להנות בהן בכל מה שבתוכן, מפני שחזקתן שבגלל עבודה זרה נתעטרו; ושאינן מעטרות - מתרות בהנאה.

חגיגות שלעבודה זרה - אסור לשכר אותן, מפני שמהנה עבודה זרה. יג המוכר ביתו לעבודה זרה - דמיו אסורים בהנאה, ויוליף אותן לים המלח; אבל גויים שאנסו ישראל וגזלו ביתו והעמידו בו עבודה זרה - דמיו מתרין, וכותב ומעלה בערכיות שלהם. יד וחקלילין שלעבודה זרה - אסור לספד בהן.

הולכין ליריד שלגויים, ולוקחין מהם בהמה ועבדים ושפחות בגייתן וכתים שדות וקרמים, וכותב ומעלה בערכיות שלהן, מפני שהוא כמציל מידם. במה דברים אמורים? בלוקח מבעל הבית שאינו נותן מקס. אבל הלוקח שם מן התגר - אסור, מפני שהוא נותן מקס, והמקס לעבודה זרה, ונמצא זה מהנה עבודה זרה. עבר ולקח מן התגר: אם בהמה לקח - נושר פרסותיה מן

א שלשה ימים לפני אידיהם שלגויים, אסור לקח מהם ולמכר להם דבר המתקיים, וללוות מהן ולהלוותם, ולפרע מהן מלוה שבשטר או שעל המשכון; אבל מלוה על פה נפרעין מהן, מפני שהוא כמציל מידן. ומתר למכר להן דבר שאינו מתקיים, כגון ירקות ותבשיל, עד יום אידם. במה דברים אמורים? בארץ ישראל. אבל בשאר ארצות - אינו אסור אלא יום אידם בלבד.

עבר ונשא ונתן עמהן באותן השלשה ימים - הרי זה מתר בהנאה; והנושא ונותן עמהם ביום אידם - הרי זה אסור בהנאה. ב ואסור לשלח דרון לגוי ביום אידו, אלא אם כן נודע שאינו מודה בעבודה זרה ואינו עובדה. וכן גוי ששלח דרון לישראל ביום אידם - לא יקבלנו ממנו; ואם חשש לאיבה - נוטלו בפניו, ואינו נהנה בו, עד שיודע לו שזה הגוי אינו עובד עבודה זרה ואינו מודה בה.

ג הנה אידם שלאותם הגויים ימים רבים, שלשה או ארבעה או עשרה - כל אותן הימים כיום אחד הן, וכלן אסורין עם שלשה ימים שלפניהן.

ד הנוצרים עובדי עבודה זרה הם, ויום ראשון יום אידם הוא. לפיכך אסור לשאת ולתת עמהם בארץ ישראל יום חמישי יום ששי שבכל שבת ושבת, ואין צריך לומר יום ראשון עצמו שהוא אסור בכל מקום. וכן נזהגים עמהם בכל אידיהם.

ה יום שמתפנסין בו הגויים להעמיד להן מלך, ומקריבין ומקלסין לאלהיהן - יום אידם הוא, והרי הוא כשאר אידיהן. אבל גוי שהוא עושה איד לעצמו, ומודה לעבודה זרה שלו ומקלסה, ביום שנולד בו, ביום תגלחת זקנו או בלוריתו, ביום שעלה בו מן הים או שיצא בו מבית האסורים, ביום שעשה בו משתה לבנו, וכיוצא באלו - אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד.

וכן יום שימות להן בו מת ויעשו אותו איד - אותם העושים אסורין אותו היום. וכל מיתה ששורפין בה פלים ומקטירין קטרט - בידוע שיש בה עבודה זרה.

אין יום האיד אסור אלא לעובדין בו בלבד. אבל הגויים ששמחים בו ואוכלין ושותין ומשמרין אותו מנהג או מפני כבוד המלך, אבל הם אין מודין בו - הרי אלו מתרין לשאת ולתת עמהן.

ו דברים שהן מיוחדים למין ממני עבודה זרה - אסור למכר לעובדי אותה עבודה זרה שבאותו המקום לעולם; ודברים שאינם מיוחדים לה - מתר למכר אותם סתם. ואם פרש הגוי שהוא קונה אותם לעבודה זרה - אסור למכר

שמגדלת בן לעבודה זרה. ולא תילד את הנכרית; אבל מילדת היא בשקר, משום איבה. והנכרית מילדת את בת ישראל, ומניקה את בנה ברשותה, כדי שלא תהרגנו.

יז ההולכין לתרפות - אסור לשאת ולתת עמהן. והבאין - מתרין, והוא שלא יהיו קשורין זה בזה; שאם היו קשורין, שמא ידעתן לחזור. ישראל ההולף לתרפות - בהליכה מתר לשאת ולתת עמו, שמא יחזור בו, ובחזירה אסור. ישראל משמר - בין בהליכה בין בחזירה אסור.

יח ישראל שהלף ליריד שלגויים - בחזירה אסור לשאת ולתת עמו, שמא עבודה זרה מכר להן שם. ודמי עבודה זרה ביד ישראל אסורים בהנאה, וכיד הגוי מתרין בהנאה. ומפני זה נושאים ונותנים עם הגוי הבא מן התרפות, ואין נושאים ונותנים עם ישראל הבא מן התרפות; ולא עם המשמר, לא בהליכתו ולא בחזירתו.

הארובה ולמשה; ואם קסות וכלים לקח - ירקבו; לקח מעות וכלי מתכות - יוליכם לים המלח; לקח עבדים - לא מעלין ולא מורידין.

טו גוי שעשה משקה לבנו או לבתו - אסור להנות מסעודתו. ואפלו לאכל הישראלי ולשתות משלו שם אסור, הואיל ובמסבת הגויים אכלו. ומאמתי אסור לאכל אצלו? משיחיל לעסק ולהכין צרפי הסעודה, וכל ימי המשקה, ולאחר המשקה שלשים יום. ואם עשה סעודה אחרת מחמת הנשואין, אפלו לאחר שלשים יום אסור, עד שנים עשר חדש.

וכל ההרחק הזה מפני עבודה זרה הוא, שנאמר: "והקרא לך ואכלת מזבחו, ולקחת מבגותיו לבגידו, וזנו בגותיו אחרי אלהיהן, והזנו את בגיד אחרי אלהיהן" (שמות לד, טו-טז).

טז בת ישראל לא תניק את בנה שלנכרית, מפני

פרק עשירי

היחס לגויים ולמינים

זרה, ונאמר: "ולא תביא תועבה אל ביתך" (שם כב, א), אבל משפיר להם בתים לעשותם אוצר. ואין מוכרין להם פרות ותבואה וכיוצא בהם במחבר לקרע; אבל מוכר הוא משיקץ, או מוכר לו על מנת לקץ וקוצץ. ומפני מה אין מוכרין להם במחבר? שנאמר: "ולא תחנם" (שם א, א) - לא תתן להם חניה בקרע; שאם לא יהיה להם קרע - ישיבתן ישיבת עראי היא.

וכן אסור לספר בשבחן, ואפלו לומר בפמה נאה גוי זה בעורתו, קל וחמר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם, שנאמר: "ולא תחנם" - לא יהיה להם חן בעיניך; מפני שגורם להדבק עמו וללמד ממעשיו הרעים.

ואסור לתן להם מתנות חנם, אבל נותן הוא לגר תושב, שנאמר: "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, או מכר לנכרי" (שם כז, א) - במכירה, לא בנתינה.

ה מפרנסים עניי גויים עם עניי ישראל, מפני דרכי שלום. ואין ממחין בידי עניי גויים בלקט שקחה ופאה, מפני דרכי שלום. ושואלים בשלומם, ואפלו ביום אידם, מפני דרכי שלום. ואין כופלין להן שלום לעולם. ולא יפגס לביתו שלנכרי ביום אידו לתן לו שלום. מצאו בשוק - נתן לו שלום בשפה רפה וכבד ראש.

ו אין כל הדברים האלו אמורים אלא בזמן שגלו ישראל לבין האמות או בזמן שיד הגויים תקיפה. אבל בזמן שיד ישראל תקיפה על אמות העולם - אסור לנו להניח גוי עובד עבודה זרה בינינו. אפלו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום לסחורה - לא יעבר בארצנו, עד שיקבל עליו שבע מצוות שנצטוו בני נח, שנאמר: "לא

א אין כורתין ברית לעובדי עבודה זרה כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעבדם, שנאמר: "לא תכרת להם ברית" (דברים א, א), אלא יחזרו מעבודתה או יתרגו. ואסור לרחם עליהם, שנאמר: "ולא תחנם" (שם א, א), לפיכך, אם ראה גוי עובד עבודה זרה אוכד או טובע בנהר - לא יעלנו; וראה לקוח למות - לא יצילנו. אבל לאבדו בידו או לרחפו לבור וכיוצא בזה - אסור, מפני שאינו עושה עמנו מלחמה.

במה דברים אמורים? בגוי. אבל מוסרי ישראל והמינים והאפיקורסין - מצוה לאבדן ביד ולהורידן עד באר שחת, מפני שהן מצרין לישראל ומסירין את העם מאחרי יי, כישוע הנוצרי ותלמידיו וצדוק וביתוס ותלמידיהן, שם רשעים ירקבו.

ב מפאן אתה למד שאסור לרפאות עובדי עבודה זרה אפלו בשקר. ואם היה מתזרא מהן או שהיה חושש משום איבה - מרפא בשקר, אבל בחנם אסור. וגר תושב - הואיל ואתה מצוה להחיותו, מרפאין אותו בחנם.

ג אין מוכרין להם בתים ושרות בארץ ישראל; ובסוריה מוכרין להם בתים, אבל לא שדות. ומשפירין להם בתים בארץ ישראל, ובלבד שלא יעשם שכוונה, ואין שכוונה פחותה משלשה. ואין משפירין להם שדות; ובסוריה משפירין להם שדות. ומפני מה החמירו בשדה? מפני שיש בה שמים: מפקיעה מן המעשרות, ונותן להם חניה בקרע.

ומתר למכר להם בתים ושרות בחוצה לארץ, מפני שאינה ארצנו. ד אף במקום שהתירו להשפיר - לא לבית דירה התירו, מפני שהוא מכניס לתוכה עבודה

אָלאַ בזמן שהיובל נוהג, אַבל שְׁלֹא בְזִמְנֵי הַיּוֹבֵל אֵין מְקַבְּלִין אֶלֶּא גַר צָדֵק בְּלִבָּד.

שָׁבוּ בְּאַרְצָךְ (שמות כג, ט) - אָפְלוּ לְפִי שְׁעָה. וְאִם קָבַל עָלָיו שָׁבַע מְצוֹת - הָרִי זֶה גַר תּוֹשֵׁב. וְאֵין מְקַבְּלִין גַּר תּוֹשֵׁב

פְּרָק אֶחָד עֶשֶׂר

חוקות הגויים ומניי ניהוש וכישוף

לְעַצְמוֹ לְדַבֵּר שֶׁכָּבֵר הִיָּה - הָרִי זֶה מֵתָר.

וְאִי זֶה הוּא קוֹסֵם? זֶה הַעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה מִשְׁאֵר הַמַּעֲשִׂוֹת, כְּדִי שִׁישֵׁם וְתַפְנֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ מִכָּל הַדְּבָרִים, עַד שִׁיאָמַר הַדְּבָרִים שֶׁעֲתִידִין לִהְיוֹת, וְיֵאמַר 'דְּבָר פְּלוֹנִי עֲתִיד לִהְיוֹת' אוֹ 'אֵינוֹ הוֹנֵה', אוֹ שִׁיאָמַר שֶׁרְאוּי לַעֲשׂוֹת כָּךְ, וְיִהְיֶהרָו מִכָּף.

יֵשׁ מִן הַקּוֹסְמִין שֶׁהוּא מְמַשֵּׁם בְּחוּל אוֹ בְּאַבְנִים, וְיֵשׁ מִזֵּן מִי שְׂגוּהָר לְאַרְץ וְצוּעָק, וְיֵשׁ מִי שֶׁמְסַפֵּל בְּמִרְאָה שֶׁלְּבַרְזֵל אוֹ עֲשִׂשִׁית וּמְדַמֵּין וְאוֹמְרִים, וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹחֵז מִקָּל בְּיָדוֹ, וְנִשְׁעֵן עָלָיו וּמִכָּה בּוֹ עַד שֶׁתַּפְנֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ וּמְדַבֵּר; הוּא שֶׁהִנְבִּיא אוֹמֵר: 'עֲמִי בְּעֵצוֹ יִשְׂאֵל, וּמִקָּלוֹ יִגִּיד לוֹ... (חושע ד, יג). ז' וְאִסּוּר לְקַסֵּם וְלִשְׂאֵל לְקוֹסֵם, אֶלֶּא שֶׁהִשְׂאֵל לְקוֹסֵם - מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֹדוֹת; אֶבֶל הַקּוֹסֵם עֲצָמוֹ - אִם עָשָׂה מַעֲשֵׂה מִכָּל אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, לוֹקֵה, שֶׁנֶּאֱמַר: 'לֹא יִמָּצֵא כָף... קִסֵּם קִסְמִים' (דברים יח, ט).

ח אִי זֶה הוּא מַעוֹנֵן? אֵלוֹ נוֹתֵן הַעֲתִים, שֶׁאוֹמְרִים בְּאַצְטִגְנִינּוֹת שֶׁלֶּהֶן 'יּוֹם פְּלוֹנִי רַע', 'יּוֹם פְּלוֹנִי טוֹב', 'יּוֹם פְּלוֹנִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה פְּלוֹנִית', 'שְׁנֵה פְּלוֹנִית' אוֹ 'חֲדָשׁ פְּלוֹנִי' - 'רַע לְדַבֵּר פְּלוֹנִי'.

ט אִסּוּר לַעוֹנֵן, אִף עַל פִּי שְׁלֹא עָשָׂה מַעֲשֵׂה, אֶלֶּא הוֹדִיעַ אוֹתָן הַכְּזָבִים שֶׁהִסְכִּילִם מְדַמֵּין שֶׁהֵן דְּבָרֵי אֱמֶת וְדְבָרֵי חֲכָמָה. וְכָל הַעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה מִפְּנֵי הַאֲצִטְגְנִינּוֹת, וְכֵן מְלָאכְתּוֹ אוֹ הִלְיָכְתּוֹ בְּאוֹתוֹ הַעֵת שֶׁקָּבְעוֹ הוֹבְרֵי שְׁמַיִם - הָרִי זֶה לוֹקֵה, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְלֹא תַעוֹנֶנּוּ' (ויקרא יט, כג). וְכֵן הַאוֹחֵז אֶת הַעֵינַיִם וּמְדַמֶּה בְּפָנָיו הַרוֹאִים שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה תַמְהוֹן, וְהוּא לֹא עָשָׂה - הָרִי זֶה בְּכָלֵל מַעוֹנֵן, וְלוֹקֵה.

י אִי זֶה הוּא חוֹבֵר? זֶה שֶׁמְדַבֵּר בְּדְבָרִים שֶׁאֵינָן לְשׁוֹן עַם, וְאֵין לָהֶן עֲנָן, וְיַמְעֵלָה עַל דַּעְתּוֹ בְּסִכְלוֹתוֹ שֶׁאוֹתָן הַדְּבָרִים מוֹעִילִין, עַד שֶׁהֵן אוֹמְרִים שֶׁהַאֹמֵר כָּךְ וְכָף עַל הַנְּחָשׁ אוֹ עַל הַעֲקָרָב אֵינוֹ מוֹזִיק, וְהַאֹמֵר כָּךְ וְכָף עַל הָאִישׁ אֵינוֹ נוֹזֵק מִהֵן, וְאוֹחֵז בְּיָדוֹ בְּעֵת שֶׁמְדַבֵּר מִפֶּתַח אוֹ סֹלַע, וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים הָאֵלוֹ - הַכֹּל אִסּוּר. וְהַחוֹבֵר עֲצָמוֹ שִׁיאֲחֵז בְּיָדוֹ כְּלוֹם אוֹ שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה עִם דְּבוּרוֹ, אָפְלוּ הַרְאָה בְּאַצְבָּעוֹ - הָרִי זֶה לוֹקֵה, שֶׁנֶּאֱמַר: 'לֹא יִמָּצֵא כָף... וְחֹבֵר חֲבֵר' (דברים יח, יא).

אֶבֶל אִם אָמַר דְּבָרִים בְּלִבָּד, וְלֹא הִנִּיד לֹא אֶצְבַּע וְלֹא רֹאשׁ, וְלֹא הִיָּה בְּיָדוֹ כְּלוֹם, וְכֵן אָדָם שֶׁאָמַר עָלָיו הַחֲבֵר אוֹתָן הַקּוֹלוֹת, וְהוּא יוֹשֵׁב לְפָנָיו וּמְדַמֶּה שִׁישׁ לוֹ בְּזֶה הַנְּאָה - מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֹדוֹת, מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּמְּחַ בְּסִכְלוֹת

א אֵין הוֹלְכִין בְּחֻקוֹת הַגּוֹיִים וְלֹא מְדַמֵּין לָהֶם, לֹא בְּמַלְבוּשׁ וְלֹא בְּשִׁעָר וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְלֹא תִלְכוּ בְּחֻקֵּי הַגּוֹיִם' (ויקרא כג, ט), וְנֶאֱמַר: 'וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תִלְכוּ' (שם יח, ט), וְנֶאֱמַר: 'הַשְּׂמֵר לָךְ פֶּן תִּנְקַשׁ אַחֲרֵיהֶם' (דברים יב, ט) - הַכֹּל בְּעֲנַנּוֹ אֶחָד הוּא מְזַהֵר: שְׁלֹא יִדְמָה לָהֶם, אֶלֶּא הִיָּה הַיִּשְׂרָאֵלִי מְבַדֵּל מֵהֶם וְיָדוּעַ בְּמַלְבוּשׁוֹ וּבְשִׁעָר מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שֶׁהוּא מְבַדֵּל מֵהֶם בְּמַדְעוֹ וּבְדַעוּתּוֹ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: 'וְאַבְדֵּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים' (ויקרא כג, ט).

ב לֹא יִלְבַּשׁ בְּמַלְבוּשׁ הַמֵּיִתָּד לָהֶן, וְלֹא יִגְדֵל צִיצִית כְּמוֹ צִיצִית רֹאשִׁם, וְלֹא יִגְלַח מִן הַצְּדָדִין וְיַנִּיחַ הַשְּׁעָר בְּאַמְצָע כְּמוֹ שֶׁהֵן עוֹשִׂין, וְזֶה הַנְּקָרָא 'בְּלוּרִית', וְלֹא יִגְלַח הַשְּׁעָר מִכְּנָגְד פְּנָיו מֵאַזֵּן לְאַזֵּן וְיַנִּיחַ הַפְּרַע מִלְאַחֲרָיו כְּדָרָף שֶׁהֵן עוֹשִׂין, וְלֹא יִבְנֶה מְקוֹמוֹת כְּבָנִין הַיְכָלוֹת שֶׁלְעַבְדוּתָהּ וְזֶה כְּדִי שִׁיפְנוֹסוּ בָהֶן רַבִּים כְּמוֹ שֶׁהֵן עוֹשִׂין. וְכָל הַעוֹשֶׂה אַחַת מֵאלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן - לוֹקֵה.

ג גוֹי שֶׁהִיָּה מִסְתַּפֵּר מִיִּשְׂרָאֵל - פִּינוֹן שֶׁהִגִּיעַ קְרוֹב לְבִלְוִרִיתוֹ שֶׁלֹּשׁ אֶצְבָּעוֹת לְכָל רוּחַ, שׁוֹמֵט אֶת יָדוֹ. ג' יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיָּה קְרוֹב לְמַלְכוּת וְצָרָף לִישָׁב לְפָנָיו מִלְכִּיָּהֶם, וְהִיָּה לוֹ גְּנָאִי לְמִי שְׁלֹא יִדְמָה לָהֶם - הָרִי זֶה מֵתָר לְכַבֵּשׁ כְּמַלְבוּשִׁים שֶׁלָּהֶם וְלִגְלַח כְּנָגְד פְּנָיו כְּדָרָף שֶׁהֵן עוֹשִׂין.

ד אֵין מְנַחֵשִׁין כְּגוֹיִים, שֶׁנֶּאֱמַר: 'לֹא תִנְחָשׁוּ' (שם יט, כ). כִּיצַד הוּא הַנְּחוּשׁ? כְּגוֹן אֵלוֹ שֶׁאוֹמְרִים 'הוֹאִיל וְנִפְלָה פְתִי מִפִּי' אוֹ 'כָּפַל מִקְלִי מְדִי' - 'אֵינִי הוֹלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי הַיּוֹם, שְׂאִם אֵלָּךְ, אֵין חֲפִצִּי נַעֲשִׂים'; 'הוֹאִיל וְעָבַר שׁוֹעֵל מִיַּמִּינִי - אֵינִי יוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתִי הַיּוֹם, שְׂאִם יִצְאֵתִי, פִּפְעָנִי אָדָם רֵמָאִי'. וְכֵן אֵלוֹ שֶׁשׁוֹמְעִים צְפִצְפוֹת הַעוֹפּוֹת וְאוֹמְרִים 'הִיָּה כָף' וְלֹא הִיָּה כָף, 'טוֹב לַעֲשׂוֹת דְּבָר פְּלוֹנִי' וְרַע לַעֲשׂוֹת דְּבָר פְּלוֹנִי'. וְכֵן אֵלוֹ שֶׁאוֹמְרִים 'שַׁחַט תְּרַנְגֵּלֶת זֶה שֶׁקָּרָאת כְּמוֹ תְּרַנְגוּל'. וְכֵן הַמְּשִׁים לַעֲצָמוֹ סִימְנִים: 'אִם יֵאָרַע לִי כָף וְכָף - אֶעֱשֶׂה דְבָר פְּלוֹנִי, וְאִם לֹא יֵאָרַע - לֹא אֶעֱשֶׂה', כְּאֵלִיעֶזֶר עָבַד אַבְרָהָם, וְכָל פִּיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֵלוֹ - הַכֹּל אִסּוּר. וְכָל הַעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה מִפְּנֵי דְבָר מְדַבְּרִים אֵלוֹ - לוֹקֵה.

ה מִי שֶׁאָמַר 'הִיָּה זֶה שְׁבִנִּיתִי - סִימֵן טוֹב הִיָּתָה עָלָי, אֲשֶׁה זֶה שְׁנִשְׂאֵתִי' וְיִבְהַמָּה זֶה שְׁבִנִּיתִי - 'מְבַרְכַת הִיָּתָה; מַעַת שְׁבִנִּיתִיָּה - הַעֲשֵׂרֶתִי', וְכֵן הַשׁוֹאֵל לְתִינוּק 'אִי זֶה פְּסוּק אֲתָה לְמַד?', אִם אָמַר לוֹ פְּסוּק מִן הַבְּרָכוֹת, יִשְׁמַח וְיֵאמַר 'זֶה סִימֵן טוֹב!' - כָּל אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן מֵתָר. הוֹאִיל וְלֹא כֵּן מַעֲשִׂיו וְלֹא נִמְנַע מִלַּעֲשׂוֹת, אֶלֶּא עָשָׂה זֶה סִימֵן

ומכין אותו מפת מרדות. ואם כן מצטוו וצוה כפי מצאנו - לוקה.

טו המכשף - חייב סקילה; והוא שעשה מעשה כשפים. אבל האוחז את העינים, והוא שגראה שעשה והוא לא עשה - לוקה מפת מרדות, מפני שלא עשה מעשה. וזה שנאמר במכשף בכלל "לא ימצא" (עו) - לא שנתן לאזהרת מיתת בית דין הוא, ואין לוקין עליו, שנאמר: "מכשפה לא תחיה" (שמות כב, יז).

טז ודברים האלו כגון דברי שקר וכזב הן, והן שהטעו בהן עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן, ואין ראוי לישראל, שהם חכמים מחכמים, להמשיך בהבלים האלו, ולא להעלות על הלב שיש בהן תועה, שנאמר: "כי לא נחש ביצק ולא קסם בישראל" (במדבר כב, כט), ונאמר: "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו, ואתה לא כן נתן לך יי אלהיך" (דברים יח, ט).

כל המאמין בדברים אלו וכיוצא בהן, ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן - אינו אלא מן הסקלים ומחסרי הדעת, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה והמימי הדעת ידעו ברציאות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה אלא תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגלגלן. ומפני זה אסרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: "תמים תהיה עם יי אלהיך" (שם יח, ט).

החבר. וכל אותן הקולות והשמות המשונים המכערים - "לא ירעו, וגם היטיב אין אותם" (ירמיה יח).

יא מי שנשכו עקרב או נחש - מתר ללחש על מקום הנשיכה, ואפלו בשבת, כדי לישב דעתו ולחזק לבו. אף על פי שאין הדבר מועיל כלום - הואיל ומסכן הוא, התיירו לו, כדי שלא תטרף דעתו עליו.

יב הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא יבעת, המניח ספר תורה או תפלין על הקטן בשביל שיישן - לא די להם שהם בכלל חכמים ומנחשים, אלא שהם בכלל הכופרים בתורה, שהן עושין דברי תורה רפאות גוף, ואינן אלא רפאות נפשות, שנאמר: "ייהיו חיים לנפשך" (משלי ג, כב). אבל הכריא שקרא פסוקין או מזמור מתלים כדי שתגן עליו זכות קריאתו וינצל מצרות ונזקים - הרי זה מתר.

יג אי זה הוא דורש אל המתים? זה המרעיב את עצמו והולך ולן בבית הקברות, כדי שיבוא המת בחלום ויודיעו מה ישאל עליו. ויש אחרים שהם לובשים מלבושים ידועים, ואומרים דברים, ומקטירין קטרת ידועה, וישנים לבדן, כדי שיבוא מת פלוני ויספר עמו בחלום. כללו של דבר: כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו - לוקה, שנאמר: "לא ימצא בך... ודרש אל המתים" (דברים יח, יא).

יד אסור לשאל בעל אוב או בעל ידעוני, שנאמר: "לא ימצא בך... ושאל אוב וידעוני" (עו). נמצאת למד שבעל אוב וידעוני עצמן - בסקילה; והנשאל בהן - באזהרה,

פרק שנים עשר

חוקות הגויים בגופם

א חוץ מכל תקיף ובל תשחית ובל ישמא כהן למתים. וכל מצות עשה שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות, חוץ מקדוש היום, ואכילת מצה פלילי הפסח, ואכילת הפסח, ושחיטתו, והקהל, ושמתה, שהנשים חייבות.

ב טמטום ואנדרגינס - הרי הן ספק; נותנין עליהן חמרי האיש וחמרי האשה בכל מקום, ותיבים בכל, ואם עברו - אינם לוקין.

ג אף על פי שהאשה מתרת לגלח פאת ראשה - הרי היא אסורה לגלח פאת ראש הזכר; ואפלו קטן - אסור לה לגלח לו. ופאה זו שמניחים בצדע - לא נתנו בה חכמים שעור; ושמענו מזקנינו שאין מניח פחות מארבעים שערות. ומתר ללקט הפאות במספרים: לא נאסר אלא השחתה שלתער.

ד דרך פומרי עבודה זרה הנה להשחית זקנם, לפיכך אסרה תורה להשחית הזקן. וחמש פאות יש בו: לחי

אין מגלחין פאתי הראש כמו שהיו עושים עובדי עבודה זרה וכומריהן, שנאמר: "לא תקפו פאת ראשכם" (ויקרא יט, כז). ותיב על כל פאה ופאה. לפיכך, המגלח שני צדעיו, אפלו בבת אחת והתראה אחת - לוקה שתיים.

אחד המגלח הפאות בלבד ומניח שער כל הראש, ואחד המגלח כל הראש כאחד - הואיל וגלח הפאות, לוקה. במה דברים אמורים? באיש המגלח. אבל האישה המתגלח אינו לוקה, אלא אם כן סיע למגלח. והמגלח את הקטן - לוקה.

ב האשה שגלחה פאת ראש האישה או שנתגלחה - פטורה, שנאמר: "לא תקפו פאת ראשכם, ולא תשחית את פאת זקנדך" (עו) - כל שישנו ב'בל תשחית' - ישנו ב'בל תקיף', ואשה אינה ב'בל תשחית', לפי שאין לה זקן. לפיכך העבדים, הואיל ויש להם זקן, אסורין בהקפה.

ג כל מצוות לא תעשה שבתורה אחד אנשים ואחד נשים

כתב וְלֹא רִשָּׁם בְּצַבֵּעַ, או שְׂרָשֵׁם בְּצַבֵּעַ וְלֹא פְתַב בְּשָׂרִיטָה - פָּטוּר, עַד שֵׁיכַתְּבֵם וּיקְעֶקְעֵם, שְׁנֵאמַר: "וַיִּכְתְּבֵתָּ קְעֶקְעֵם...". בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּכֹתֵב. אָבֵל זֶה שֶׁכָּתְבוּ בְּבָשָׂר וְקָעֶקְעוּ בוֹ - אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אִם סִיעַ, כְּדֵי שְׂיַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה; אָבֵל אִם לֹא עָשָׂה כְּלוּם - אֵינוֹ לוֹקֵה.

יב הַשּׂוֹרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת - לוֹקֵה, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּשְׂרֹט לְנַפְשׁוֹ לֹא תִתְּנוּ בְּבָשָׂרְכֶם" (סו). אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כְּהֵן. שְׂרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל תְּמִשָּׁה מְתִים אוֹ חֵמֶשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד - לוֹקֵה חֵמֶשׁ; וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בוֹ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

יג גְּדִידָה וּשְׂרִיטָה - אַחַת הִיא. וּכְשֶׁם שֶׁהָיוּ הַגּוֹיִים שׂוֹרְטִים בְּבָשָׂרָם עַל מְתֵיהֶם מִפְּנֵי הַצַּעַר, כִּף הָיוּ חוֹבְלִין בְּעֵצִים לְעַבֹּדָה זָרָה, שְׁנֵאמַר: "וַיִּתְּגַדְּדוּ כְּמִשְׁפָּטָם" (מלכים א יח, כט); גַּם זֶה אֶסְרָה תּוֹרָה, שְׁנֵאמַר: "לֹא תִתְּגַדְּדוּ" (דברים יד, ט), אֲלָא שֶׁעַל הַמֵּת - בֵּין שְׂרֵט בְּיָדוֹ בֵּין שְׂרֵט בְּכַלִּי, לוֹקֵה; וְלְעַבֹּדָה זָרָה - בְּכַלִּי חַיֵּב מִלְּקוּת, בְּיָדוֹ פָּטוּר.

יד וּבְכָלֵל אֲזַהְרָה זֶה שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנֵי בְּתֵי דִינֵין בְּעֵיר אַחַת, זֶה נוֹהֵג בְּמִנְהַג זֶה נוֹהֵג בְּמִנְהַג אַחֵר, שֶׁדָּבָר זֶה גּוֹרֵם לְמַחְלַקַת גְּדוּלָה, וְכַתוּב: "לֹא תִתְּגַדְּדוּ" - לֹא תַעֲשׂוּ אֲגָדוֹת אֲגָדוֹת.

טו הַקּוֹרֵחַ קְרָחָה עַל הַמֵּת - לוֹקֵה, שְׁנֵאמַר: "וְלֹא תִשְׂמִיּוּ קְרָחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת" (סו). אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כְּהֵן שֶׁקְרָחָה עַל הַמֵּת - אֵינוֹ לוֹקֵה אֲלָא אַחַת. הַקּוֹרֵחַ אֲרַבַּע אוֹ חֵמֶשׁ קְרָחוֹת עַל מֵת אֶחָד - לוֹקֵה מִמֵּנֵן הַקְּרָחוֹת; וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בוֹ עַל כָּל קְרָחָה וְקְרָחָה.

אֶחָד הַקּוֹרֵחַ בְּיָדוֹ אוֹ בְּסֵם. הַטְּבִיל חֵמֶשׁ אֲצַבְעוֹתָיו בְּסֵם וְהִנִּיחֵן בְּחֵמֶשׁ מְקוּמוֹת בְּרֵאשׁוֹ בְּכַת אַחַת - הוֹאִיל וְקְרָחָה חֵמֶשׁ קְרָחוֹת, אִף עַל פִּי שֶׁהִיא הִתְרָאָה אַחַת, לוֹקֵה חֵמֶשׁ, שֶׁהָיוּ כָּלָּן בְּאֵין פְּאַחַת. וְחַיֵּב עַל כָּל הַרֵאשׁוֹ כְּבֵין הַעֵינַיִם, שְׁנֵאמַר: "לֹא יִקְרָחוּ קְרָחָה בְּרֵאשֵׁם" (ויקרא כא, ח). וְכַמָּה שְׁעוֹר הַקְּרָחָה? כְּדֵי שִׁירָאָה מְרֵאשׁוֹ כְּגָרִים פְּנוּי בְּלֹא שְׂעָר.

טז הַקּוֹרֵחַ רֵאשׁוֹ אוֹ הַשּׂוֹרֵט בְּבָשָׂרוֹ עַל בֵּיתוֹ שֶׁנִּפְּלָ וְעַל סְפִינָתוֹ שֶׁשָּׂבְעָה בָּיִם - פָּטוּר, וְאֵינוֹ לוֹקֵה אֲלָא עַל הַמֵּת בְּלִבָּד אוֹ הַשּׂוֹרֵט לְעַבֹּדָה זָרָה.

הַקּוֹרֵחַ קְרָחָה בְּרֵאשׁוֹ שֶׁלְחִבְרוֹ, וְהַשּׂוֹרֵט שְׂרִיטָה בְּבָשָׂר חִבְרוֹ, וְהַפּוֹתֵב כְּתָבָת קְעֶקְעַע בְּבָשָׂרוֹ שֶׁלְחִבְרוֹ וְהָיָה חִבְרוֹ מְסִיעַ: בְּזִמְן שֶׁשְׁנִיחֵן מְזִידִין - שְׁנִיחֵן לוֹקֵין; אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מְזִיד - הַמְזִיד מְשַׁנִּיחֵן לוֹקֵה, וְהַשּׁוֹגֵג פָּטוּר.

הַעֲלִיזוֹן וְלֹחֵי הַתַּחְתּוֹן מִיָּמִין, וְלֹחֵי הַעֲלִיזוֹן וְלֹחֵי הַתַּחְתּוֹן מִשְּׂמָאל, וְשַׁבְּלַת הַזָּקֵן. וְלוֹקֵה עַל כָּל פְּאָה וּפְאָה. וְאִם נִשְׁלַן כָּלָּן פְּאַחַת - לוֹקֵה חֵמֶשׁ.

וְאֵינוֹ חַיֵּב עַד שֶׁיִּגְלַחְנוּ בַּתַּעַר, שְׁנֵאמַר: "וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פְּאַת זָקֵנְךָ" (סו) - גְּלוּחַ שֵׁשׁ בוֹ הַשְּׁחִתָּה. לְפִיכָּךְ, אִם גִּלַּח זָקֵנוּ בְּמִסְפָּרִים - פָּטוּר. וְאֵין הַמְתַּגַּלַּח לוֹקֵה, עַד שֶׁיִּסְיַע. וְאִשָּׁה מְתַרַת לְהַשְׁחִית זָקֵנָה, אִם הָיָה לָּהּ שְׂעָר זָקֵן. וְאִם הַשְׁחִיתָה זָקֵן הָאִישׁ - פָּטוּרָה.

יז הַשֵּׁפֶם - מְתָר לְגַלְחוֹ בַּתַּעַר; וְהוּא הַשְּׂעָר שֶׁעַל גֵּב הַשֵּׁפָה הַעֲלִיזוֹנָה. וְכֵן הַשְּׂעָר הַמְדוּלָּדֵל מִן הַשֵּׁפָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא מְתָר, לֹא נִהְיָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁחִיתוֹ אֲלָא לְגַלַּח קְצָתוֹ, עַד שֶׁלֹּא יַעֲכַב אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה.

יח הַעֲבֵרַת הַשְּׂעָר מִשְּׂעָר הַגּוּף, כְּגוֹן בֵּית הַשְּׁחִי וּבֵית הַעֲרוּהָ - אֵינוֹ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה אֲלָא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְהַמַּעֲבִירוֹ - מִכֵּין אוֹתוֹ מִפְּת מַרְדּוּת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְעַבְרִין אוֹתוֹ אֲלָא נְשִׁים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְּקַן עֲצָמוֹ תַּקּוּן נְשִׁים. אָבֵל בְּמָקוֹם שֶׁמַּעֲבִירִין הַשְּׂעָר הַנְּשִׁים - אִם הַעֲבִיר, אֵין מִכֵּין אוֹתוֹ. וּמְתָר לְהַעֲבִיר שְׂעָר אַבְרָם בְּמִסְפָּרִים בְּכָל מְקוֹם.

יט לֹא תַעֲדָה אִשָּׁה עַדֵי הָאִישׁ, כְּגוֹן שְׂמֵשִׁים בְּרֵאשָׁה מְצַנְפָּת אוֹ כּוֹבַע, אוֹ תְּלַבֵּשׁ שְׂרָן וְכִיּוֹצֵא בוֹ, אוֹ שֶׁתַּגְּלַח* רֵאשָׁה כְּאִישׁ. וְלֹא יַעֲדָה אִישׁ עַדֵי אִשָּׁה, כְּגוֹן שֶׁיִּלְבֵּשׁ בְּגָדֵי צְבָעוֹנִין וְחִלִּי זָהָב בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹבֶשֶׂת אוֹתָן הַכֵּלִים וְאֵין מְשִׁימִין אוֹתוֹ חִלִּי אֲלָא הַנְּשִׁים - הַכֵּל כְּמִנְהַג הַמְדִינָה.

אִישׁ שֶׁעָדָה עַדֵי אִשָּׁה, וְאִשָּׁה שֶׁעָדָה עַדֵי אִישׁ - לוֹקֵין. הַמְּלַקֵּט שְׂעֵרוֹת לְכַנּוֹת מִתּוֹךְ הַשְּׁחֵרוֹת מְרֵאשׁוֹ אוֹ מְזַקְנוֹ - מְשַׁיְלֵקֵט שְׂעֵרָה אַחַת, לוֹקֵה, מִפְּנֵי שֶׁעָדָה עַדֵי אִשָּׁה. וְכֵן אִם צָבַע שְׂעָרוֹ שָׁחַר - מְשַׁיְצָבַע שְׂעֵרָה לְכַנּוֹת אַחַת, לוֹקֵה.

טַמְטוּם וְאַנְדְּרִיגִינֶס אֵינוֹ עוֹטֵף כְּאִשָּׁה, וְלֹא מְגַלַּח* רֵאשׁוֹ כְּאִישׁ; וְאִם עָשָׂה כֵּן - אֵינוֹ לוֹקֵה.

כ 'כְּתָבָת קְעֶקְעַע' הַאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה (שם, יט, כ) הוּא שִׁישְׂרֵט עַל בָּשָׂרוֹ וְיִמְלֵא מְקוֹם הַשְּׂרִיטָה כַּחַל אוֹ דִּיּוֹ אוֹ שְׂעָר צְבָעוֹנִין הַרוֹשְׁמִין. וְזֶה הָיָה מִנְהַג הַגּוֹיִים הַרוֹשְׁמִין עֲצָמָן לְעַבֹּדָה זָרָה שֶׁלְּהֵן, כְּלוּמַר שֶׁהוּא עֹבֵד מְכוּר לָהּ וּמְרָשָׁם לְעַבֹּדָתָהּ. וּמַעַת שִׁירְשָׁם בְּאֶחָד מִדְּבָרִים הַרוֹשְׁמִין אַחֵר שִׁישְׂרֵט כְּאִישׁ זֶה מְקוֹם מִן הַגּוּף, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה - לוֹקֵה.

בְּרִיד רַחֲמָנָא דְסִיעֵן

.....
י) שְׂתַגְּלַח, מְגַלַּח. ק"י מַצַּדד בְּכ"י הַגּוֹרֵס: שְׂתַגְּלַח, מְגַלַּח.